

STORTINGET

Innst. 104 S

(2023–2024)

**Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen
om Gode bysamfunn med små skilnader**

Meld. St. 28 (2022–2023)

Innhold

	Side
1. Sammendrag	1
1.1 Bakgrunnen for meldinga	1
1.1.1 Sosialt berekraftige byar og nabolag.....	1
1.1.2 Oppmodingsvedtak om levekår i byar	2
1.1.3 Involvering og innspel.....	2
1.2 Samandrag og sentrale budskap.....	2
1.3 Økonomiske og administrative konsekvensar	7
2. Komiteens behandling	7
3. Komiteens merknader	7
4. Forslag fra mindretall	24
5. Komiteens tilråding	26

STORTINGET

Innst. 104 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 28 (2022–2023)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Gode bysamfunn med små skilnader

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Bakgrunnen for meldinga

1.1.1 SOSIALT BEREKRAFTIGE BYAR OG NABO-LAG

Det blir i meldinga vist til at regjeringa er oppteken av at innbyggjarane skal kunne bu, arbeide og leve gode liv i bygd og by i heile landet. Meldinga samlar politikken til regjeringa for å halde ved lag og styrkje den sosiale berekrafta i norske byar og nabolag, gjennom å leggje til rette for gode levekår, høg livskvalitet og gode oppvekst- og nærmiljø.

Det blir i meldinga peikt på at vi i Noreg har høg tillit til kvarandre, og eit sterkt fellesskap som bind oss saman. Små skilnader mellom folk, og eit levande folkestyre, har gjort Noreg til eit av dei beste landa i verda å bu i. Majoriteten har det altså bra, men likevel er det ein tendens til aukande skilnad mellom dei som har minst og dei som har mest. Aukande skilnader tærer på tillit, tryggleik og samhald. Trygt arbeid til alle og tilgjengelege utdannings- og velferdstenester er sentrale pilarar for gode levekår. Alle skal ha ein god bustad og trygge og gode oppvekst- og nærmiljø, med arenaer for fellesskap og deltaking.

Det blir i meldinga vist til at ein stor del av den norske befolkninga bur i større byar og byområde. Byane

tilbyr mangfald og varierte moglegheiter for utdanning, arbeid og sosiale fellesskap. Men i byane er det også utfordringar med område med låginntekt og der folk ikkje har ein stabil busituasjon. Det er òg sosiale helseskilnader og utanforskap på fleire samfunnsarenaer, som mellom anna i arbeidslivet, lokalsamfunnet og i fritidstilbodet for barn og unge. I enkelte byområde har mange innbyggjarar samansette utfordringar, noko som kan gi krevjande oppvekst-, bu- og nærmiljø.

Det blir i meldinga peikt på at det kan vere krevjande å sette ei tydeleg grense for kva geografiske område meldinga er meint å omfatte. Noreg har mange byar, bykommunar og byområde av svært ulik storleik og karakter. Samstundes har ein også svært folkerike og befolkningstette kommunar som verken er bykommunar eller har byar i sin kommune. Slike område vil kunne ha like store levekårsutfordringar og behov for politisk fokus og tiltak, sjølv om dei ikkje formelt sett har bystatus. Meldinga er også meint å romme slike befolkningstette område med geografisk konsentrasjon av levekårsutfordringar.

Det blir i meldinga vist til at sosial berekraft er eit samleomgrep for ulike faktorar som påverkar levekåra og livskvaliteten til oss menneske. Eit sosialt berekraftig samfunn set menneskelege behov i sentrum, gir sosial rettferd og livssjansar for alle, legg til rette for deltaking og samarbeid og for at menneske kan påverke forhold i nærmiljøet sitt og i samfunnet elles. Eit sosialt berekraftig samfunn sikrar alle menneske trygge bustader og gode nærmiljø, er inkluderande, og gjer det mogleg for alle å delta. Eit sosialt berekraftig samfunn gjer det også mogleg for befolkninga å utdanne seg og få seg arbeid, og har institusjonar og organisasjonar som byggjer opp om tillit, tryggleik og sosial tilhøyrse. Staten har over

mange år samarbeidd med kommunar om ekstra innsats i levekårsutsette område, kalla områdesatsingar.

Berekraftsmåla heng saman og er avhengige av kvarandre. Innsatsen og måloppnåinga innan eitt felt påverkar andre område. Berekraftsmåla som denne meldinga i størst grad tek for seg, er mål 1 om fattigdom, mål 3 om god helse og livskvalitet, mål 4 om god utdanning, mål 8 om anstendig arbeid og økonomisk vekst, mål 10 om ulikskap, mål 11 om berekraftige byar og lokalsamfunn, mål 16 om fred, rettfærd og velfungerande institusjonar og mål 17 om samarbeid.

1.1.2 OPPMODINGSVEDTAK OM LEVEKÅR I BYAR

Det går fram av meldinga at i Innst. 2 S (2021–2022), behandla i Stortinget 2. desember 2021, ber Stortinget i vedtak 35 nummer 27 regjeringa om å komme tilbake til Stortinget med ei eiga sak om levekår i byar innan utgangen av 2022, som mellom anna skal vurdere forslaga frå Jenssen-utvalet (By- og levekårsutvalet).

Det blir i meldinga vist til at by- og levekårsutvalet blei sett ned av regjeringa Solberg i oktober 2018. Utvalet skulle kartleggje omfanget av geografisk konsentrasjon av levekårsutfordringar i og rundt dei store byane i Noreg. Sentrale levekårsutfordringar var i mandatet til utvalet definerte til å vere

«dårlig bomiljø, få møteplasser og aktivitetstilbud, trangboddhet, arbeidsledighet, barnefattigdom, vold i nære relasjonar, ungdomskriminalitet, frafall fra utdanning, manglende sosial støtte, dårlig helse, rusmiddelproblematikk etc.».

Utvalet skulle kartleggje levekårsutfordringar uavhengig av etnisk bakgrunn, men samtidig særleg sjå på korleis fordelinga av slike levekårsutfordringar fell saman med busetjingsmønsteret blant innbyggjarar med innvandrarbakgrunn. Vidare skulle utvalet, på grunnlag av forskning, kartleggje og drøfte moglege årsaker til at enkelte byområde får ei opphoping av levekårsutfordringar, og konsekvensar for innbyggjarar og samfunn. Utvalet var også bede om å beskrive eksisterande politikk og verkemiddel, både på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå, og dessutan rolla til sivilsamfunnet, og foreslå endra eller ny politikk.

Utvalet la fram utgreiinga si, NOU 2020:16 Levekår i byar – gode lokalsamfunn for alle, i desember 2020. Utvalet foreslo strategiar og tiltak for å sikre at alle kan bu og vekse opp i trygge og inkluderande lokalsamfunn med gode buforhold, gode oppvekstvilkår, gode levekår og gode føresetnader for integrering.

Utvalet vektla at det er avgjerande at den breie velferdspolitikken held fram med å verke. I tillegg foreslo utvalet å leggje hovudinnsatsen på følgjande fem sentrale strategiar:

1. Gi barn og unge i utsette byområde like moglegheit
2. Styrkt og meir systematisk innsats i ordinære tenester
3. Styrkje levekårsomsyn i byutviklinga
4. Tydelegare mål og ansvarsfordeling i områdesatsingar
5. Behov for god leing og samarbeid på tvers

1.1.3 INVOLVERING OG INNSPEL

Det går fram av meldinga at utgreiinga frå By- og levekårsutvalet, NOU 2020:16, var på høyring i 2021. Det kom 75 høyringsinnspel, mellom anna frå 15 kommunar, 7 fylkeskommunar, 12 brukar- og interesseorganisasjonar, 10 frivillige organisasjonar og 8 offentlege etatar. 43 av høyringsinnspela gav grunnleggjande støtte til utgreiinga og dei 5 hovudtilrådingane frå utvalet. Fleire høyringsinstansar peikte i svara sine på at problemstillingane som blei belyste i utgreiinga, også er relevante for andre enn berre dei store kommunane. Elles kom høyringsinstansane med generelle innspel og kommenterte forslaga utvalet hadde til tiltak. Forslaga frå By- og levekårsutvalet er refererte i dei enkelte delkapitla i del 2 i meldinga, i den grad forslaga er vurderte som relevante for det som blir teke opp i denne meldinga.

Kommunal- og distriktsdepartementet inviterte til å gi innspel til meldinga på ein nasjonal erfaringskonferanse om områdesatsingar i Stavanger i november 2022. Konferansen blei halden i samarbeid med Husbanken og Stavanger kommune. Målgruppa for konferansen var først og fremst tilsette i kommunar. Departementet har også fått innspel til meldinga gjennom storbynettverket til Husbanken og bede om innspel frå frivillige organisasjonar, interesseorganisasjonar og sivilsamfunnsaktørar.

I utarbeidinga av meldinga er elleve kommunar bedne spesielt om å dele eksempel på korleis kommunane har jobba strategisk med levekårsutfordringar i overordna samfunns- og arealplanlegging, korleis planarbeid har vore brukt aktivt for å løfte nærmiljøet og få aktivitet i eit område, og på aktivitetar og tilbod for å fremje samfunnsdeltaking og brukartilpassing av tenester for betre å imøtekomme behova til befolkninga i levekårsutsette område. Kommunane blei også bedne om eksempel på vellykka arbeid i områdesatsingane.

1.2 Samandrag og sentrale bodskap

Kapittel 2 i meldinga beskriv sentrale drivkrefter og utfordringar som påverkar levekåra i norske byar. Samanlikna med andre land har det store fleirtalet i den norske befolkninga god helse, gode levekår, ein stabil busituasjon og god økonomi. I Noreg, som i dei fleste andre landa, har likevel inntektsskilnadene auka noko dei siste 30 åra. Andelen av befolkninga som lever med

såkalla vedvarande låginntekt har blitt større over tid. Oppvekst i fattige familiar har konsekvensar for levekår, arbeidsdeltaking og helse som vaksen.

Befolkninga i Noreg kjem til å vekse, og kommunane som er venta å vekse mest, er bykommunar og områda rundt byane. Nokre område har hatt ei negativ utvikling kor opphopingar av ulike levekårsutfordringar opptrer i samanheng, som til dømes dårleg økonomi, låg utdanning, helseplager, manglande nettverk og sosial støtte, dårlege norskkunnskapar og svak buevne. Kombinasjonen av lite tilpassa bustader, mange slike bustader samla i eit buområde og bebuarar med ulike utfordringar, kan skape ustabile og utrygge bumiljø. Særleg barnefamiliar trekker fram at det å bu i slike område er utfordrande.

Situasjonen i den norske arbeidsmarknaden er no betre enn på mange år, arbeidsløysa er låg, sysselsettingsandelen er høg og etterspurnaden etter arbeidskraft er stor. Likevel er det i dag mange i yrkesaktiv alder som står utanfor arbeidsmarknaden. Personar som ikkje har fullført vidaregåande utdanning, er betydeleg overrepresentert blant registrerte arbeidssøklarar. Vedvarande låginntekt heng saman med levekårsutfordringar. Andelen med låginntekt har over tid auka blant barnefamiliar med små barn og blant einslege forsørgjarar. Barn som veks opp i låginntektsfamiliar, har mellom anna dårlegare fysisk og psykisk helse, dårlegare buforhold, svakare skuleresultat, og deltek mindre i fritidsaktivitetar samanlikna med andre barn.

Barnehagen kan spele ei avgjerande rolle for inkludering og sosial utjamning. Sjølv om det generelle biletet ved skulane i utsette byområde er at barn trivst på skulen, og at læringsmiljøet og det sosiale miljøet er godt, kan det å bu i utsette område ha negative konsekvensar, som å påverke opplæringa og i kva grad elevane gjennomfører vidaregåande opplæring. Det er ein særleg sterk samanheng mellom resultatane i grunnskulen og det å fullføre vidaregåande opplæring.

Den norske befolkninga har generelt god helse og livskvalitet, og levealderen er høg. Men det er store forskjellar i helse og livskvalitet, kor særleg utdanningsnivå har betydning. Ein oppvekst med låg sosioøkonomisk status gir høgare risiko for psykiske vanskar og fleire helseproblem som vaksen. Livskvaliteten er i gjennomsnitt høg i Noreg, men han er sosialt skeivfordelt, og nokre grupper opplever dårleg livskvalitet. Andelen av den vaksne befolkninga som er einsleg, og som bur aleine, er aukande.

Ikkje alle har ein stabil busituasjon. Busituasjonen og nabolaget påverkar kvardagen til barn, og gir rammane for oppvekstvilkåra deira. For eksempel er bustaden ein sentral sosial arena, og det å kunne ha med venner heim er viktig. Å bu trøngt kan såleis påverke barn og unge negativt. Det er ein klar samanheng mellom inntekt og om ein eig bustaden ein bur i. Andelen som eig

bustad, stig med auka inntekt. Det er vesentleg færre bustadeigarar blant dei med låginntekt enn i befolkninga generelt. Andelen med høg buutgiftsbelastning har auka blant leigetakarar og låginntektshushald.

Bustader og buområde i Noreg har generelt god standard. Fleire bustadområde med konsentrasjon av levekårsproblem har likevel utfordringar som låg bustadstandard, manglande vedlikehald, mange små bustader, dårleg tilgang til grøntområde og at dei ligg nær trafikkerte hovudveggar. Eit giftfritt miljø, god luftkvalitet og lite støyforureining er viktige føresetnader for eit godt nærmiljø, men talet på personar som er utsette for støy aukar.

Befolkninga i norske byar og tettstader har i hovudsak god tilgang til natur og grøntområde, men det finst område med mangel på møteplassar eller lite vedlikehaldne uteområde. Mange barn og unge er innom idrett og kulturaktivitetar i løpet av oppveksten, men det er sosiale forskjellar i deltaking.

Valdeltakinga er ikkje like høg i alle samfunnsgrupper, og er generelt lågare blant stemmeføre innvandra- og norskfødde med innvandrarforeldre enn i befolkninga elles. Undersøkingar viser at enkelte grupper har ei gjennomgåande lågare deltaking i det offentlege samfunnslivet. Særleg gjeld dette grupper som yngre menn i 20-åra, dei med innvandrarbakgrunn og yngre personar med yrkesfagleg bakgrunn.

Sjølv om det er relativt lite registrert kriminalitet i Noreg, viser undersøkingar at nesten ein av tre respondentar seier dei har vore utsett for minst eitt lovbrøt i 2020. Det er meir kriminalitet i sentrumsnære strøk enn i meir rurale område, og område prega av dårlege levekår skårar ofte også høgt når det gjeld kriminalitet.

Kapittel 3 i meldinga omtalar kort økonomisk politikk og generelle velferdsordningar, ordningar som ikkje er geografisk bestemte. Regjeringa fører ein økonomisk politikk som bidreg til arbeid til alle, ei meir rettferdig fordeling som reduserer dei sosiale og geografiske skilnadene, og som bidreg til ein sterk velferdsstat som er uavhengig av lommeboka til folk og kvar dei bur. Å motverke økonomiske skilnader og fremje velferd er dei viktigaste føresetnadene for å førebyggje individuelle levekårsutfordringar.

Regjeringa vektlegg å inkludere fleire i arbeid, sikre gode og universelle velferdsordningar og å sørgje for eit omfordelende skattesystem som dei viktigaste grepa for å redusere økonomiske skilnader og å forebyggje fattigdom. Regjeringa har gjort fleire grep for å styrkje dei universelle velferdsordningane, knytt til endringar i barnetrygda, justeringar av satsar for økonomisk sosialhjelp og mellombels straumstøtte som følgje av høge straumutgifter. Regjeringa har iverksett ulike arbeid som skal styrkje kunnskap om fattigdom og låginntekt, som eit låginntektsutval, ei ekspertgruppe om barn i fattige familiar og ei ekspertgruppe om korleis barnehagar,

skular og SFO kan vere med på å jamne ut sosiale skilnader.

Eit sentralt mål for staten er at offentlege tenester skal vere likeverdige. Kommunane har ansvaret for sentrale velferdstenester som barnehagar, grunnskule, helse, omsorg og sosiale tenester, og dei har hovudansvaret for å hjelpe vanskelegstilte på bustadmarknaden. Tillitsreforma til regjeringa er ein integrert del av arbeidet med å fornye og utvikle offentleg sektor. I tillegg vektlegg regjeringa betydninga av innsatsen frå sivilsamfunnsaktørar og privat sektor for gode oppvekst-, bu- og nærmiljø, og til auka livskvalitet og større deltaking i nærmiljø og lokalsamfunn.

For framleis å sikre ein brei velferdspolitikkk vil regjeringa:

- halde det samla skatte- og avgifts nivået for inntektene til folk uendra, samtidig som sosial og geografisk omfordeling vert varetatt
- jamne ut skilnader i levekår, sikre sosial mobilitet og redusere fattigdom, særleg fattigdommen som rammar barnefamiljar
- leggje til rette for at kommunesektoren kan løyse det viktige samfunnsoppdraget sitt, mellom anna ved å sørge for at kommunane har gode rammevilkår til å gi folk gode tenester.

For å følgje opp dette vil regjeringa mellom anna leggje fram ei stortingsmelding om sosial mobilitet og sosial utjamning for barn og unge og familieane deira, leggje fram eit nytt inntektssystem for kommunane våren 2024, følgje opp tillitsreforma og sørge for at reforma blir sett i verk gjennom praktiske tiltak i alle departementsområda.

Kapittel 4 i meldinga omtalar byplanlegging, bustadpolitikk og nærmiljø. Regjeringa er oppteken av at god byplanlegging, bustadpolitikk, trygge nærmiljø og gode nabolag er sentrale vilkår for at befolkninga kan leve gode liv, og for å motverke at økonomiske skilnader gir segregering. Regjeringa vektlegg samfunns- og arealplanlegginga som eit viktig verktøy for å sikre sosial berekraft i byar og lokalsamfunn, på linje med økonomisk og miljømessig berekraft. Kommunane skal gjennom planlegginga si bidra til å sikre jambyrdig god kvalitet på by- og bustadområde. I område med levekårsutfordringar er det særleg viktig å jobbe for gode nærmiljø.

Saman med utdanning, arbeid og helse utgjør bustadfeltet ein av velferdspilarane i samfunnet. For å bidra til at nabolag kan bestå av innbyggjarar med ulike sosioøkonomisk bakgrunn og for å medverke til gode nabolag og valmoglegheiter i bustadmarknaden er det viktig å leggje til rette for ei variert bustadsamansetjing. Visjonen til regjeringa er at alle skal bu trygt og godt, og sjølv om mange bur godt, gjeld det ikkje alle. Regjeringa vil at det skal vere mogleg for fleire å eige sin eigen bu-

stad, samtidig som det også skal vere føreseieleg og trygt å leige bustad.

Regjeringa vektlegg kor viktig det er med grøntområde og gå- og aktivitetsvennlege nærmiljø for å skape rammer for gode liv. Dei bygde omgivnadene skal bidra til å styrkje livsvilkåra, livskvaliteten og levekåra til innbyggjarane. Byområda og nabolaga må sikrast nok og varierte møteplassar, anlegg til kultur, idrett og andre fellesarenaer.

For å bidra til byar og byområde som er gode å leve i, vil regjeringa:

- styrkje omsynet til sosial berekraft i samfunns- og arealplanlegginga, gjennom å utvikle kunnskap og eigna verktøy, tydelegare statlege føringar og oppdatert rettleiing
- oppdatere rettleiinga om samfunnsdelen i kommunepleanen slik at den er relevant og aktuell for utfordringar og styringsbehov i dag
- følgje opp inngåtte byvekstavtalar og føre vidare samordna areal- og transportplanlegging gjennom byvekstavtalar i dei største byområda
- fornye dei statlege planretningslinene for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging
- leggje til rette for bustadbygging gjennom mellom anna å bidra til effektive plan- og byggingeprosessar og vidare digitalisering av planprosessane
- sende på høyring eit forslag til lovendring som gir kommunane fleire verktøy i plan- og bygningslova for å leggje til rette for ei variert bustadsamansetning, og tiltak som skal vurderast er at kommunane får heimel til å gi planføresegner som pålegg utbyggjaren å nytte burettslag som organisasjonsform, at kommunen fastset at ein bestemt andel bustader i nye prosjekt skal vere utleigebustader, eller at det blir stilt krav om at ein bestemt andel bustader blir tilbydd med nye bustadkjøpsmodellar med marknadsbaserte vilkår som leige til eige og/eller deleige
- utvikle verktøy for styrkt medverknad i samfunns- og arealplanlegginga, mellom anna ved at opplevingane barn og unge har av nærmiljøet sitt, blir kartfesta som ein del av kunnskapsgrunnlaget i planprosessane
- følgje opp behovet for betre plankompetanse i kommunane og fylkeskommunane gjennom mellom anna styrkt rettleiing, å ta del i nettverk og i samarbeid med andre relevante styresmakter
- gjere det mogleg for fleire å eige sin eigen bustad, mellom anna ved å stimulere til fleire løysingar som gir førstegongsetablerarar ein enklare veg inn på bustadmarknaden
- fortsette å leggje til rette for at personar med langvarige finansieringsproblem skal kunne kjøpe og behalde ein bustad

- vurdere lovendringar for å leggje til rette for fleire bustader med bustadkjøpsmodellar
- leggje til rette for fleire gode utleigebustader i regi av langsiktige utleigarar, mellom anna gjennom lån til utleigebustader
- byggje nye studentbustader for å sikre rimelege og gode bustader for studentar
- sikre leigetakarane sine rettar, mellom anna ved å ha sett ned eit utval som skal gå gjennom husleigelova
- sikre betre informasjon om rettar og pliktar ved utleige for at fleire skal kjenne til og overhalde reglane
- vidareføre satsinga på forskning for å skaffe meir kunnskap om leigemarknaden og leigepreisar
- følgje opp rapporten frå ekspertgruppa som har evaluert den noverande bustøtteordninga ved å vurdere tiltak som kan utvikle ordninga som eit bustadpolitisk verkemiddel
- vidareføre satsinga på utvikling av grøntområde i områdesatsingane, og prioritere grøntområde i byar og tettstader i ordninga sikring av friluftslivs-område
- skaffe meir informasjon om korleis den helsemessige betydninga av grøntområde skal verdsettast i planlegginga
- forbetre retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging (T-1520)
- fremje ei gå- og aktivitetsvennleg nærmiljøutvikling gjennom mellom anna oppfølging av handlingsplanen for fysisk aktivitet
- utarbeide ein nasjonal plan for idrettsanlegg gjennom ein heilskapleg gjennomgang av spelemiddelordninga til anlegg for idrett og fysisk aktivitet
- følgje opp handlingsplanen for universell utforming, mellom anna ved å bidra til meir kompetanse innan universell utforming i planlegging
- styrkje kunnskap og rettleiing om korleis planlegging og arkitektur kan brukast som verktøy for å sikre attraktive og berekraftige stader
- vurdere om det er behov for betre samordning og nye tiltak i den statlege arkitekturpolitikken
- samle og formidle erfaringar om betydninga av møteplassar, sambruk- og fleirbruk av bygg, og uteområde for utvikling av nabolag og lokalsamfunn, herunder styrkje bibliotek som arena for kunnskap, demokratiutvikling og integrering.

Kapittel 5 i meldinga tar opp verkemiddel for betre levekår og samfunnsdeltaking innanfor breie politikkområde. Regjeringa er oppteken av at alle barn og unge skal ha like moglegheiter til å leve gode liv, utvikle seg og oppnå sosial mobilitet. Utdanningssystemet skal i større grad enn i dag medverke til å redusere skilnader mellom grupper i samfunnet og auke sjansane den en-

kelte har til å betre den sosioøkonomiske situasjonen sin. Regjeringa vil gjere det mogleg for alle barn og unge å delta i fritidsaktivitetar. Regjeringa har styrkt tildelinga av spelemidlar til idretten og tilskotet til inkludering av barn og unge, slik at dei skal få betre tilgang på fritidsaktivitetar, møteplassar og gjere det mogleg for fleire ungdommar å skaffe seg deltids- og sommarjobbar.

Regjeringa vil ha eit helsefremjande samfunn, kjempe mot auka sosiale og geografiske skilnader og satse på den felles offentlege helsetenesta. Folkehelsepolitikken til regjeringa skal bidra til å redusere sosiale skilnader i helse og livskvalitet, og dermed bidra til å styrkje den sosiale berekrafta i samfunnet. Regjeringa er oppteken av at dei universelle tenestene med låg terskel er viktig for å nå alle, og særleg dei som har størst levekårsutfordringar.

Regjeringa har som mål å få fleire i jobb og skape aktivitet i heile landet. Regjeringa legg arbeidslinja til grunn i arbeids- og velferdspolitikken, og har som mål at fellesskapet skal stille meir opp med aktive tiltak for å hjelpe folk i arbeid. Det er sentralt å styrkje jobbmoglegheitene for personar som har problem med å skaffe seg arbeid på eiga hand. Regjeringa er oppteken av å motverke utstøying og diskriminering, betre moglegheitene i ordinært arbeidsliv for ledige og personar med nedsett arbeidsevne og dessutan sikre eit tilrettelagt arbeidstilbod for grupper som treng dette.

Regjeringa sitt hovudmål for integreringsarbeidet er å få fleire i arbeid, byggje sterke fellesskap og gode fellesarenaer, fremje likestilling og kjempe mot negativ sosial kontroll. Styrt og spreidd busetjing inneber at nykomne flyktningar skal bli busette i alle landsdelar og i kommunar av ulik storleik.

Regjeringa vektlegg at innsats for deltaking frå og inkludering av alle grupper av befolkninga på sentrale livsarenaer bidreg til å halde ved lag eit samfunn med små skilnader, høg tillit og god livskvalitet. Tiltak som motverkar aukande skilnader i politisk tillit, som god informasjon, brei involvering og stimulering til deltaking særleg på lokalpolitiske arenaer, er viktige for å motverke politisk og sosialt utanforskap. Frivillige organisasjonar og nettverk er ikkje minst viktige i område med levekårsutfordringar. Trygge byar og lokalsamfunn med høg tillit og sterke fellesskap føreset fråvære av rasisme og diskriminering, og regjeringa er i gang med å utarbeide ein ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering, og det er etablert ei nasjonal tilskotsordning for tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringar.

Regjeringa er oppteken av å sikre tryggleik og tilgjengeleg politi i heile landet. Tiltak som bidreg til trygge lokalsamfunn, kan også forebygge individuelle levekårsproblem og stimulere til deltaking og inkludering i lokalsamfunna.

For å bidra til gode levekår og samfunnsdeltaking vil regjeringa:

- følgje opp strategien «Barnehagen for en ny tid – Nasjonal barnehagestrategi mot 2030»
- halde fram med å ha maksimalprisen i barnehagen på eit lågt nivå og vurdere moderniseringsordningane som gjeld barnehage
- sjå nærare på samanhengen mellom tilskotet til å styrkje den språklege utviklinga for minoritets- språklege barn i barnehage og tilskotet til auka barnehagedeltaking for minoritets- språklege barn, og vurdere i kva grad innrettinga på desse tilskota har behov for endring for å få betre måloppnåing
- bidra til betre leseferdigheter og leggje fram ein leselyststrategi
- leggje fram ei melding om 5.–10. trinn i grunnskulen
- føre vidare tilskotet til skulebibliotek, spesielt i levekårsutsette område
- leggje til rette for erfaringsspreiing om eit ellefte skuleår i Oslo til andre store bykommunar
- følgje opp Stortinget si behandling av Fullføringsreforma
- vidareføre arbeidet med å støtte fylkeskommunane sitt arbeid med å kvalifisere og formidle til læreplassar i vidaregåande opplæring
- gjennomføre ein kvalitetsreform i barnevernet
- følgje opp Fritidserklæringa og arbeide for at det skal vere mogleg for alle barn og unge å delta jamleg i minst éin organisert fritidsaktivitet saman med andre
- vurdere om måten ordninga Tilskot til inkludering av barn og unge er innretta på, i tilstrekkeleg grad treffer levekårsutsette byområde
- følgje opp Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar, som understrekar kor viktig det er å jamne ut økonomiske og sosiale skilnader for å fremje den norske folkehelsa
- leggje fram ein nasjonal strategi for livskvalitet
- styrkje innsatsen for å forebyggje einsemd, mellom anna ved å vurdere ein handlingsplan for forebygging av einsemd og vurdere å inkludere einsemd som ein folkehelseutfordring i folkehelselova
- ha ambisjonar om å gradvis innføre eit dagleg sunt, enkelt skulemåltid med fridom til skulane til å organisere dette sjølve
- leggje fram ei stortingsmelding om ein forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet, inkludert å fremje eit nasjonalt program for rusforebyggjande arbeid blant barn og unge
- utvikle fastlegeordninga for å sørgje for ei tilgjengeleg og sterk offentleg teneste for alle og utvikle den offentlege tannhelsetenesta
- vidareføre prinsippa om styrt og spreidd, rask og treffsikker busetjing av nykomne flyktningar
- vurdere tiltak som kan bidra til at enda fleire fullfører fag- og yrkesopplæring innanfor ramma av introduksjonsprogrammet
- setje i gang eit nytt forsøk med ei tilskotsordning som skal stimulere til lokalt utvida samarbeid mellom Arbeids- og velferdsetaten og fylkeskommunen om tilrettelagt vidaregåande opplæring
- gjennomføre eit løft i satsinga på unge som står utanfor arbeid og utdanning ved å innføre ein ny ungdomsgaranti i 2023
- styrkje samarbeidet mellom Arbeids- og velferdsetaten, helsetenesta og utdanningssektoren om samordna og samtidige tenester til ungdom og unge vaksne som har behov for bistand frå fleire tenester for å komme i arbeid
- arbeide for å få auka kunnskap om dei som står utanfor arbeid, utdanning og tiltak
- satse vidare på tilskotsordninga Jobbsjansen, slik at fleire kvinner med innvandrarbakgrunn kan få kvalifisering for å komme ut i arbeid
- leggje fram ein ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering
- leggje fram ein opptrappingsplan mot vald og overgrep mot barn og vald i nære relasjonar
- revidere straffereaksjonane for ungdom for at dei skal hjelpe barn og unge tilbake til eit kriminalitetsfritt liv
- hauste erfaringar og prøve ut exitprogram for gjengkriminelle, slik at dei som ønskjer det, får hjelp til å bryte ut og starte eit nytt kriminalitetsfritt liv.

I kapittel 6 i meldinga rettar regjeringa merksemda mot byar og byområde med konsentrasjon av levekårsutfordringar, der staten og kommunane har avtalebaserte langsiktige samarbeid om felles ekstra innsats i geografisk avgrensa byområde gjennom områdesatsingar. Føremålet er å leggje til rette for gode tenester og bu- og nærmiljø for å betre levekår og livskvalitet for befolkninga. Regjeringa har avtalar om områdesatsingar med Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Drammen, og våren 2023 varsla regjeringa at den også vil inngå avtalar med Fredrikstad, Sarpsborg og Kristiansand. I tillegg er ordninga i revidert nasjonalbudsjett for 2023 styrkt med ekstra midlar.

I det vidare arbeidet med områdesatsingar vil regjeringa:

- vidareføre eksisterande avtalar med kommunar om områdesatsingar og gjere ei individuell vurdering av kor vidt den einskilde avtale om områdesatsing skal forlengast når avtaleperioden går ut
- lyse ut framtidige avtalar om områdesatsingar med ein varigheit på 5 år

- gå gjennom involveringa til staten og måla for områdesatsingane og vurdere korleis kommunane framover kan stå friare til å prioritere korleis tilskota blir brukte lokalt
- styrkje innsatsen for å spreie kunnskap og erfaringar frå områdesatsingane på tvers av kommunar, også til kommunar som ikkje har områdesatsingar i dag
- vurdere korleis kommunane lettare kan få tilgang til levekårsdata på eit geografisk sonenivå i kommunane
- i samarbeid med kommunane evaluere områdesatsingar med vekt på resultat og effektar sett opp mot måla for satsingane.

1.3 Økonomiske og administrative konsekvensar

Det blir i meldinga vist til at dei fleste tiltaka i meldinga allereie er lansert i andre dokument eller stadfester gjeldande politikk. Kostnader til dei andre tiltaka blir dekte innanfor dei til ei kvar tid gjeldande budsjett-rammene til dei aktuelle departementa.

2. Komiteens behandling

Komiteen har mottatt vedlagte kopi av retdebrev av 25. september 2023 fra Kommunal- og distriktsdepartementet. Komiteen har 9. november 2023 avholdt muntlig høring i saken.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Kari Mette Prestrud, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Birgit Oline Kjerstad, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til at komiteen i denne innstillingen behandler Meld. St. 28 (2022–2023) Gode bysamfunn med små skilnader.

Komiteen viser til at målet med meldingen er å gi folk i utsatte områder større muligheter. Meldingen samler politikken til regjeringen for å beholde og styrke den sosiale bærekraften i norske byer og nabolag gjennom å legge til rette for gode levekår, høy livskvalitet og gode oppvekst- og nærmiljø.

Komiteen viser videre til at det er avholdt muntlig høring i saken 9. november 2023. Komiteen viser

for øvrig til de ulike partienes egne merknader og forslag i saken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at ulikhetene i levekår er store i flere byer og har økt over tid. Barnefattigdommen øker, og mange barn opplever å falle utenfor viktige felleskapsarenaer på grunn av familiens økonomi. I flere byer er det en tendens til at mennesker med lavinntekt bor konsentrert i bestemte område, og noen av disse områdene opplever en opphopning av ulike levekårsutfordringer. Bostabiliteten er ofte lav, og mange bor trangt. Ofte kjennetegnes disse områdene av høy grad av framleie og hyblifisering. Når levekårsforskjellene øker mellom bydeler og nabolag, får vi mer delte byer. Flertallet mener det er avgjørende å sette inn kraftfulle tiltak for å snu denne negative utviklingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er positivt at stortingsmeldingen har et særlig fokus på tiltak rettet mot barn og unge. Arbeiderpartiets og Senterpartiets mål er at alle barn skal kunne leke, lære, utvikle seg og utfolde seg i trygge omgivelser.

Disse medlemmer mener at godt utbygde offentlige velferdstjenester er en forutsetning for å gi frihet til alle typer familier. Ved å styrke det universelle velferdstilbudet til barn og unge bidrar man til et sterkere fellesskap og mindre forskjeller i samfunnet.

Disse medlemmer viser til at stortingsmeldingen er regjeringens plan for en samlet innsats mot økt ulikhet og levekårsutfordringer i byene. Meldingen inneholder tre hovedgrep:

- Tiltak for bedre byplanlegging, boligpolitikk og trygge nærmiljø som motvirker segregering og skaper bostabilitet og gode lokalsamfunn.
- Virkemidler for gode oppvekstvilkår og bedre helse, inkludering i utdanning og arbeidsliv og styrket samfunnsdeltakelse.
- En utvidet og forsterket områdesatsing for byområder med store levekårsutfordringer.

Disse medlemmer viser til at stortingsmeldingen følger opp den tydelige anbefalingen fra NOU 2020:16 Levekår i byer, om å legge større vekt på boligpolitikken i arbeidet med å utjevne levekår i byene.

Disse medlemmer viser videre til at målet med meldingen er å gi folk i utsatte områder større muligheter. De ulike tiltakene som er omtalt i meldingen er referert til i del 1 av denne innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at stortingsmeldingen er en oppfølging av By- og levekårsutvalget som ble satt ned av regjeringen Solberg i 2018. Disse medlem-

mer viser til at utvalget la fram NOU 2020:16 Levekår i byer – gode lokalsamfunn for alle, i desember 2020. Utvalget hadde kartlagt alle norske kommuner med over 30 000 innbyggere, og gjort et dypdykk i 88 analyseområder i 11 store kommuner. På bakgrunn av dette kom utvalget med flere anbefalinger. Disse medlemmer merker seg at stortingsmeldingen i liten grad inneholder ny politikk, men viser til allerede vedtatt politikk eller arbeid som skal settes i gang.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at det vitner om utålmodighet og vilje til politisk styring og endring at mye av arbeidet meldingen peker på, allerede er igangsatt.

Økonomisk politikk, universelle velferdsordninger og offentlige tjenester

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at de aller fleste har fått dårligere råd under regjeringen Støre. Derfor er det på tide med et krafttak for privatøkonomien og for å inkludere flere i jobb. Disse medlemmer viser til Høyres alternative statsbudsjett for 2024, som vil gi en vanlig familie med to små barn om lag 5 000 kroner mer i skattelette og 11 500 kroner mer i barnetrygd enn med regjeringens forslag. Disse medlemmer viser til at Høyre foreslår konkrete tiltak for at innbyggere med lave eller moderate inntekter skal beholde mer av egen inntekt, gjennom å øke satsen i minstebrødet med 20 prosentenheter og redusere trygdeavgiften med 0,4 prosentenheter.

Disse medlemmer viser til at Høyres forslag innebærer at barnetrygdens satser prisjusteres fra 1. januar, og at satsen for barn under 6 år økes med ytterligere 1 000 kroner i måneden fra 1. august. Satsen for makspris på barnehage opprettholdes på et 2023-nivå. Disse medlemmer viser til at det er flere barnetrygdmottakere enn brukere av barnehagen, og derfor vil flere komme bedre eller like godt ut med Høyres alternative budsjett ved å få økt barnetrygd. Disse medlemmer viser videre til at Høyre foreslår å øke grensen for gratis kjernetid i barnehagen fra 642 700 til 800 000 kroner i samlet inntekt før skatt. Dette vil gjøre at 13 500 flere barn får lavere barnehagepris. Disse medlemmer viser til at Høyre i tillegg foreslår å fase inn rett til barnehageplass for barn født i desember. Disse medlemmer mener at disse tiltakene vil ha flere positive konsekvenser gjennom at færre trenger å ta ulønnet permisjon for å være hjemme med barn, og at flere foreldre kan komme raskere tilbake i arbeid. Disse medlemmer mener også at det å få flere barn med innvandrerbakgrunn i barnehagen vil bidra positivt til både integrering og å få flere kvinner med innvandrerbakgrunn i arbeid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at man må tilbake til tiden under Stoltenberg II-regjeringen for å finne så lav arbeidsledighet som med Støre-regjeringen. Videre vil disse medlemmer vise til at hovedprosjektet til regjeringen Støre er mindre sosiale og geografiske forskjeller. Etter disse medlemmers syn vil ikke Høyres «krafttak for privatøkonomi» være rett medisin for å sikre at folk kommer best mulig ut av dyrtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2024 bl.a. foreslår økning i drivstoffavgiftene, gjør barnehage og SFO dyrere for familiene, gjør melk og mat dyrere gjennom CO₂-avgift for landbruket og emballasjeavgift, kutter gratis ferje og øker kostnadene for tannhelse til unge voksne. Dette rammer folk flest, men mest dem med lavest inntekt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil i tillegg påpeke at med Arbeiderpartiets og Senterpartiets forslag til reduksjon i barnehagepriser, med reduksjon på 1 000 kroner og 1 500 kroner i distriktskommuner, vil barnefamilien sitte igjen med mer penger enn med den økte barnetrygden som Høyre viser til.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at den største forskjellen i Norge er mellom de som har en jobb og de som ikke har det. Disse medlemmer mener at alle som kan jobbe, skal få jobbe, og at det skal lønne seg å jobbe. Disse medlemmer mener derfor at det også må sørges for at det finnes flere veier inn i arbeidslivet og god tilrettelegging for de som trenger litt ekstra hjelp for å komme i jobb. Disse medlemmer viser til Høyres alternative statsbudsjett for 2024, der det foreslås en egen jobbpakke for å inkludere flere. Disse medlemmer viser til at det foreslås at folk på uføretrygd som jobber, skal få beholde mer av egen inntekt, gjennom en ny avkortningsmodell hvor avkortningen av trygden halveres opp til 1,2 G, samtidig som fribeløpet beholdes. På den måten vil det lønne seg mer for uføre å jobbe noe ved siden av. Disse medlemmer viser videre til at det foreslås 500 flere tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne og 500 flere varig tilrettelagte arbeidsplasser i Høyres alternative statsbudsjett for 2024.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det er ulike hensyn som trekker i ulike retninger ved kombinasjon av arbeidsinntekt med uføretrygd. Disse medlemmer mener derfor det er behov for å samle inn kunnskap om ulike modeller for endringer i fribeløpet. Disse medlemmer viser til at Arbeids- og inklude-

ringsdepartementet i løpet av 2023 vil lyse ut et FoU-opdrag der oppdragstaker skal vurdere om regelverket for å kombinere uføretrygd og inntektsgivende arbeid er hensiktsmessig innrettet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at alle innbyggere skal ha tilgang til velferdstjenester uansett hvor i landet de bor. Disse medlemmer viser til at digitalisering spiller en viktig rolle i det å flytte offentlige tjenester nærmere innbyggeren. Der man tidligere måtte møte opp fysisk, kan man nå gjøre det over internett hjemme. Digitalisering gjør hverdagen enklere, og tjenestene bedre. Disse medlemmer viser til at det er mange innbyggere som vil klare å orientere seg i de digitale tjenestene uten noen hjelp eller opplæring, samtidig er det mange som ikke har den digitale og språklige kompetansen som skal til for å ta i bruk selvbetjente digitale løsninger. Det er spesielt eldre, innvandrere og personer med funksjonsnedsetting som i større grad opplever utfordringer med digitalt utenforskap. Disse medlemmer peker på at disse gruppene kan falle utenfor og bli sårbare i den digitale utviklingen. Når mer av kontakten med offentlige tjenester skjer digitalt, er det viktig å prioritere arbeidet mot digitalt utenforskap.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt viser til at regjeringen Solberg i september 2021 lanserte en nasjonal strategi for økt digital deltagelse og kompetanse i befolkningen, «Digital hele livet». Disse medlemmer merker seg at regjeringen ved flere anledninger har kuttet i tilskudd til hjelpe- og veiledningstilbud til dem manglende eller lav digital kompetanse.

Byplanlegging, boligpolitikk og levende lokalsamfunn

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, mener at kommunen allerede i planleggingen skal legge til rette for attraktive og tilgjengelige boligområder for hele befolkningen. Det betyr nok boliger til alle i gode bomiljø, trygg etablering i eid eller leid bolig og stabile boforhold som fremmer velferd og deltakelse. Flertallet viser til at kommunens planleggerrolle og reguleringsmyndighet er avgjørende for å ivareta en sosialt bærekraftig byutvikling. Flertallet mener at det er bedre for samfunnet og den enkelte å forebygge problemer i boligmarkedet enn å reparere i etterkant, og derfor er god kompetanse i kommunene avgjørende.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er en sterk tradisjon for å eie egen bolig i Norge, og selveierdemo-

kratiet er en av bærebjellene i det norske samfunnet. Det bidrar til et mangfoldig privat eierskap, til økt sparing og gode bomiljø. Å eie egen bolig gir større økonomisk trygghet og forutsigbarhet for familiene og kan derved ha positiv effekt på barns oppvekst. Omtrent 80 pst. av innbyggerne eier bolig, og tall viser at 90 pst. eier sin egen bolig i løpet av livet. Samtidig ser man tegn til at det blir vanskeligere for unge å komme inn på boligmarkedet, særlig i pressområdene.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at regjeringen har utsatt boligmeldingen til 2024. Disse medlemmer viser videre til Høyres Representantforslag 263 S (2022–2023), Innst. 106 (2023–2024), der Høyre legger fram ti forslag til ny boligpolitikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at det i stortingsmeldingen omtales nye boligpolitiske tiltak som vil gi de store byene større handlingsrom til å påvirke boligsammensettingen i sine nabolag. Med dette får kommunene verktøy til å styre boligbyggingen, slik at vi unngår en videre utvikling av områder med gjennomtrekk og opphopning av levekårsutfordringer. Krav om at utbyggerne bidrar til en mer variert boligmasse, kan bidra til at flere blir boende i et område over tid, og er dermed med på å styrke lokalsamfunn i byene våre.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at antallet bostedsløse nesten ble halvert i perioden 2012–2020. Det betyr at Norge har svært få bostedsløse, men samtidig er det fortsatt over 3 000 mennesker som er bostedsløse, og mange som sliter med å komme inn på boligmarkedet. Disse medlemmer viser videre til at det ved samme tidspunkt var nesten 150 barn uten et fast sted å bo. Disse medlemmer påpeker at det er et politisk ansvar å hjelpe vanskeligstilte med å komme seg inn på boligmarkedet. Disse medlemmer viser til at det er viktig å få på plass hyppigere oversikter over bostedsløshet for å bedre følge utviklingen av antall bostedsløse tett.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti viser til at ustabile boforhold og stadig flytting går ut over barna, som ikke får den tryggheten de trenger i livet. En viktig bidragsyter for å få flere fra denne gruppen inn i boligmarkedet er Husbanken og startlån.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at under regjeringen Solberg økte den gjennomsnittlige utbetalingen fra 617 000 kroner til 1,8 mill. kroner. Dette har bidratt til at flere har fått mulighet til å kjøpe et hjem.

Disse medlemmer mener at det er et politisk ansvar å hjelpe vanskeligstilte med å komme seg inn på boligmarkedet. Det viktigste virkemiddelet for å gjennomføre dette er Husbanken, som har en svært viktig rolle som en boligsosial aktør. Under regjeringen Solberg ble det gjort flere endringer i Husbankens støtteordninger for å treffe de som trenger det mest, bedre. Det ble blant annet gjort flere endringer i innretningen av bostøtte, slik at en større andel av bostøtten skulle gå til barnefamilier og øke støtten til hver enkelt familie. Det er fornuftig med en jevnlig gjennomgang av bostøtteordningen, slik at den fortsetter å være en treffsikker ordning.

Disse medlemmer viser til at målgruppen for startlån ble snevret inn i 2014 til å gjelde langsiktig vanskeligstilte på boligmarkedet, samtidig som unge med gode inntektsutsikter ble tatt ut. Det ble i tillegg lagt frem en nasjonal strategi for sosial boligpolitikk i desember 2020, med flere tiltak for å hjelpe flere inn på boligmarkedet. Disse medlemmer viser til at et mål i strategien var: «Tydelige roller, og nødvendig kunnskap og kompetanse», og ny lov om kommunens boligsosiale ansvar var et tiltak under dette målet.

Komiteen mener at frivilligheten er bærebjelken i små og store lokalsamfunn. Komiteen ønsker et inkluderende og mangfoldig kultur- og idrettsliv der økonomisk situasjon og sosial bakgrunn ikke skal være til hinder for deltagelse og frivillig innsats.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser videre til at noe av det første dagens regjering gjorde, var å skrote fritidskortet og stoppe regjeringen Solbergs planlagte nasjonale utrulling av fritidskort som skulle gi alle barn og unge mulighet til å delta på fritidsaktiviteter. Dette innebar et kutt på 400 mill. kroner. Disse medlemmer mener at skrotningen av fritidskortet har svekket barn og unges muligheter til å delta i fritidsaktiviteter. Fritidskortet var en ordning som supplerte andre, brede tilskuddsordninger, og er ikke kompensert for i andre ordninger fra regjeringen. Disse medlemmer mener regjeringen også må sørge for å få på plass et alternativt fritidskort som kan sikre at målsettingen med Fritidserklæringen kan oppfylles.

Disse medlemmer viser til at regjeringen ikke ønsker et nasjonalt fritidskort, men i stedet øker tilskuddet til nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge. Disse medlemmer ønsker å uttrykke bekymring for at de familiene som kanskje trenger ordningen aller mest, ikke vil komme til å søke på ordningen. Disse medlemmer viser til at en av Høyres viktigste satsinger i våre alternative budsjetter er å styrke familienes økonomi og dermed også sørge for at flere barn og unge skal få delta på fritidsaktiviteter. Høyres mål er at alle skal få delta på minst én fritidsaktivitet.

Disse medlemmer viser til at det er en utfordring at det er et udekket behov for idrettsanlegg og også manglende kapasitet på idrettsanlegg mange steder. Høyre ønsker at det skal bygges idrettsanlegg over hele landet og støtter også idrettens nasjonale strategi for idrettsanlegg, som inkluderer både nasjonalanlegg og breddeanlegg.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt mener også at ungdommer over hele landet bør få et bedre tilbud om gode møteplasser for dataspilling.

Levekår og samfunnsdeltagelse

Komiteen mener at gode oppvekstvilkår, lik tilgang til barnehage og utdanning er blant de viktigste tiltakene for å utjevne sosiale forskjeller.

Komiteen mener at det er viktig å kartlegge barns utfordringer og behov allerede i barnehagen, slik at det kan settes inn tilpasset hjelp tidlig. Komiteen mener at man på den måten i større grad sikrer at ingen faller fra, og legger til rette for at alle barn opplever mestring.

Komiteen peker på at deltagelse i arbeidslivet er viktig for at den enkelte skal kunne realisere seg selv og forsørge seg og sin familie, få brukt interessene sine og bli en del av et arbeidsfellesskap. Det motvirker fattigdom og sørger for at flere inkluderes. Komiteen mener at en jobb å gå til skaper trygghet og selvstendighet for den enkelte. Det bidrar til inkludering og bygger fellesskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, peker videre på at den største forskjellen i Norge er mellom folk som har en jobb å gå til, og de som ikke har det. Flertallet mener derfor at det viktigste som kan gjøres for å redusere forskjellene, er å sørge for at flere får muligheten til å jobbe.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at ungdom i nedgangstider rammes hardere enn andre grupper. De har mindre arbeidserfaring, lavere ansiennitet og løsere tilknytning til arbeidsmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Høyre fremhever derfor viktigheten av regjeringen Solbergs ungdomsinnsats. Den har bidratt til at unge raskere får hjelp fra Nav til å komme i arbeid eller utdanning ved at alle unge under 30 år følges opp personlig etter åtte uker uten arbeid, utdanning eller aktivitet. Som en del av satsingen prioriterte man blant annet kompetansegivende tiltak for unge, tilskudd til tusenvis av sommerjobber for utsatte unge og igangsetting av IPS-ung (individuell karrierestøtte) for unge med psykiske helseproblemer.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen har lansert sin videreføring under fanen «ungdomsgaranti».

Komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt støtter en videre satsing og mener det er viktig at den blir fylt med konkret innhold, samt at satsingen videreføres med full styrke i årene som kommer.

Komiteens medlemmer fra Høyre fremhever at inkludering i arbeidslivet fortsatt er en av Høyres viktigste saker, og viser videre til Høyres visjon om et samfunn der alle kan delta, hvor det også legges til rette for personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidsliv og dagligliv.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt presiserer at arbeid er en rettighet det må gjøres mer for å innfri.

Disse medlemmer peker videre på at personer som har stått lenge uten arbeid, stiller svakere i arbeidsmarkedet. Mange av dem som står utenfor, opplever flere ulike barrierer for å komme i jobb, slik som helseproblemer og kompetanseutfordringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti mener derfor at det er behov for bedre samarbeid mellom de ulike aktørene for å hjelpe flere ut i jobb, blant annet ved at siloer må bygges ned og nye løsninger prøves ut. Her må også aktører utenfor offentlig sektor slippes til for å utvikle nye og målrettede løsninger som hjelper folk ut i jobb.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at det er et sosialt skille mellom de som sliter med rus, og resten av befolkningen. De er av de svakeste og sykeste av pasientene våre. Rusmisbrukere lever rundt 20 år kortere enn resten av befolkningen. I tillegg dør rundt 240 mennesker av overdose i året i Norge. Når man først vil ha hjelp, er ventetiden for lang for en som sliter med avhengighet. Disse medlemmer viser til at når en person lever med rusavhengighet, rammer det også de nærmeste hardt, hvor alle døgnets timer består av våkenetter, frykt, manipulasjon og konstant utrygghet.

Disse medlemmer ønsker å bytte ut årelang ruspolitikk som ikke har virket, og vil endre myndighetenes reaksjoner mot personer som tas for bruk og besittelse av narkotika, fra straff til hjelp, behandling og oppfølging.

Disse medlemmer vil føre en kunnskapsbasert ruspolitikk, med mål om forebygging av rusproblemer, skadereduksjon og rusfrihet. Å redde liv og sikre verdighet må alltid være grunnlaget for en human rusomsorg. De tiltakene som har størst effekt, skal prioriteres.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt viser til at Solberg-regjeringen ville gjennomføre en rusreform der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk, overføres fra justissektoren til helsetjenesten. Disse medlemmer viser til at Solberg-regjeringen høsten 2021 la frem Prop. 92 L (2020–2021) Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m. (rusreform – opphevelse av straffansvar m.m.). Forslaget til rusreform fikk ikke flertall i Stortinget, men jf. Lovvedtak 148 (2020–2021), skal kommunene ha en rådgivende enhet for russaker.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Solberg-regjeringen i statsbudsjettet for 2022 etablerte kommunale rådgivende enheter for russaker.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt viser til at en av seks av Norges befolkning har en psykisk lidelse, og at kun en av fire med symptomer på depresjon ber om helsehjelp. Samtidig ser vi at ventetidene for helsehjelp øker under Støre-regjeringen. Disse medlemmer anser utviklingen for bekymringsverdig og mener det er avgjørende at flere får hjelp med psykiske helseplager på et tidligere tidspunkt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at utfordringer med økonomi og arbeidsliv øker risikoen for psykiske lidelser. I Spania under finanskrisen i 2008 observerte man for eksempel en økning i forekomsten av psykiske lidelser. En annen studie peker på en sammenheng mellom forekomsten av psykiske lidelser og det å ha forfalte betalingskrav.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det er særlig viktig med tilgjengelige lavterskeltjenester i en tid der alt blir dyrere, og viser til Høyres alternative budsjett for 2024, der Høyre foreslår 100 mill. kroner mer til psykisk helse i kommunene og Rask psykisk helsehjelp i 20 flere kommuner i 2024.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har lagt fram en opptrappingsplan for psykisk helse med en varig økning av midlene til psykisk helse på 3 mrd. kroner over 10 år, jf. Meld. St. 23 (2022–2023). Lavterskeltilbud er et av hovedområdene i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener det aller viktigste helsearbeidet er arbeidet for å hindre at folk blir syke. Disse medlemmer vil legge prinsippet om å forebygge der man kan og reparere der man må, til grunn i folkehelsearbeidet.

Disse medlemmer mener at en god og forebyggende folkehelsepolitikk skal legge til rette for at den enkelte kan ta gode valg for egen helse. God helse og gode levekår henger sammen, og folkehelsearbeidet må legge til rette for en bedre helse for alle. Dette vil også bidra til å redusere sosial ulikhet.

Disse medlemmer er opptatt av å skape et mer aldersvennlig samfunn og at eldre skal leve gode og meningsfulle liv. Vi lever lenger, og vi blir flere eldre i Norge. De neste 40 årene vil antallet mennesker over 70 år fordobles.

Disse medlemmer mener det først og fremst forteller at befolkningen har god helse, men også at dette er en utvikling som vil påvirke hele samfunnet, og at samfunnet må forberede seg på det. Det krever nye løsninger og endringer på en rekke områder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Rødt, mener at eldre som ønsker å delta, bidra og å være aktive i samfunnet, skal få mulighet til det. Fremtidens eldre har høyere utdanning, er friskere og sprekere enn tidligere. Flertallet mener at samfunnet må tilpasses eldre på en bedre måte, slik at det blir mer aldersvennlig, og slik at eldre i større grad anerkjennes som verdifulle bidragsyttere. Flertallet mener at det å skape et mer aldersvennlig samfunn handler om hva vi som samfunn kan gjøre for at hver enkelt skal kunne bruke ressursene sine i møte med alderdommens utfordringer og muligheter. Flertallet mener at ingen eldre skal oppleve å ikke få bidra.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt viser til at innvandrerne i stor grad har bosatt seg i byene, men at andelen varierer sterkt mellom ulike byer, og ulike områder i byene. Disse medlemmer viser til at andelen med innvandrerbakgrunn i noen områder har økt mer enn den gjennomsnittlige andelen i byen, mens den har minket i andre områder. Disse medlemmer mener at en bedre spredning av flyktninger i landet vil bidra til å unngå opphopning av levekårsutfordringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener derfor at det ikke skal bosettes flyktninger i områder med mer enn 25 pst. innvandrerandel.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere bosettingskriteriene slik at flyktninger som hovedregel ikke bosettes i områder med store levekårsutfordringer eller høyere innvandrerandel enn 25 pst.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til NOU 2020:16, hvor det anbefales å endre kriteriene for boset-

ting av flyktninger, for å spre dem bedre innad i byområdene. Dette medlem støtter ideen, og mener det både kan og bør iverksettes raskt. På samme måte som det er fornuftig å bosette flyktninger i hele landet, er det viktig at man innad i byene bosetter flyktninger i normale og ressurssterke nabolag, fremfor i områder med levekårsutfordringer.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nytt bosettingskriterium for flyktninger, hvor flyktninger som hovedregel ikke bør bosettes i områder med opphopning av levekårsutfordringer.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det er regjeringens mål at bosetting av flyktninger skal være styrt og spredt, rask og treffsikker. De siste ti årene har små og mer desentrale kommuner bosatt betydelig flere flyktninger per innbygger enn større og mer sentrale kommuner. Det er kommunene som beslutter hvor i kommunen flyktninger skal bosettes, men i anmodningskriteriene fra 2022 ble kommunene oppfordret til å unngå bosetting i områder med levekårsutfordringer og i områder hvor andelen innvandrere er over 30 pst. På grunn av det store bosettingsbehovet i forbindelse med høye ankomster fra Ukraina er anmodningskriteriene i 2024 forenklet. Anbefalingene fra 2022 vil vurderes gjeninnført i framtidige anmodningskriterier.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at innvandrere i gjennomsnitt har svakere økonomi enn den øvrige befolkningen, og har derfor generelt sett dårligere boforhold og ofte bare tilgang til de minst attraktive boligene og boligområdene. Flertallet mener at det er viktig å legge til rette for at innvandrere raskt blir integrert i det norske samfunnet. Flertallet viser til at det det siste året har kommet svært mange flyktninger til Norge, og at landet må være forberedt på at det også vil skje kommende år. Flertallet mener at flere skal delta aktivt i samfunns- og arbeidslivet og trekker fram viktigheten av gode språkkunnskaper for å bli godt integrert i det norske samfunnet. Flertallet mener at det å være i jobb eller utdanning har en egenverdi for den enkelte. Det er også nødvendig for vårt velferdssamfunn at de som kan jobbe, jobber. Disse medlemmer viser til at det er store kjønnsforskjeller når det gjelder hvor mange som er i jobb, og at innvandrerkvinner i mindre grad er i jobb enn menn.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative statsbudsjett, der Jobbsjansen er foreslått styrket med 150 plasser utover regjeringens for-

slag til statsbudsjett, fordi det er viktig å få flere kvinner inn i jobb.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har foreslått å bevilge 110,6 mill. kroner til Jobbsjansen i 2024. Dette innebærer at mellom 650 og 700 deltakere vil få tilbud om ordningen i 2024.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser videre til at regjeringen Solbergs integreringsreform har stilt en rekke tydelige krav og forventninger til norskopplæringen, blant annet ved å stille kompetansekrav for norsklærere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at flere grep kan iverksettes for å bedre norskopplæringen ytterligere. Blant annet er det grunn til å tro at det er geografiske variasjoner i kvaliteten på tilbudet. Disse medlemmer mener det er et mål å sikre at kvaliteten på norskopplæringen er like god, uavhengig av hvor i landet du befinner deg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen ønsker å legge til rette for at man skal kunne få god opplæring i norsk uansett hvilken kommune man er bosatt i. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse har derfor fått i oppdrag, i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, å etablere et nasjonalt tilbud om digital opplæring i norsk som kan kombineres med arbeid. Tilbudet skal etableres senest innen utgangen av 1. kvartal 2024.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt, mener at friheten til å bestemme over eget liv og kropp er grunnleggende i vårt samfunn. Alle skal kunne leve et fritt og selvstendig liv uten tvang, trusler og vold. Kampen mot negativ sosial kontroll er en av vår tids største frihets- og likestillingskamper.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Dokument 8:258 S (2022–2023) og merknader i Innst. 90 S (2023–2024).

Disse medlemmer viser til at de beste og mest effektive forebyggende kriminalitetstiltakene skjer lokalt. Disse medlemmer mener at tidlig innsats, tilgang til fritidsaktiviteter, trygge oppvekstmiljøer og god dialog med skolen, barnevernet og foreldrene er det viktigste for å forebygge kriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at det aller viktigste

enkelttiltaket for å forebygge kriminalitet, er å utjevne økonomiske forskjeller. Forskning har gang på gang påvist at det er en nær sammenheng mellom nivået av ulikhet i et samfunn og mengden kriminalitet, på tvers av kulturer, tid og land. Disse medlemmer mener at en politikk for å forebygge kriminalitet som ikke tar opp i seg ulikhetsperspektivet, slik komiteens medlemmer fra Høyre skisserer, stiller med et stort handikap.

Områdesatsing i levekårsutsatte områder

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at områdesatsingene i sin nåværende form ble etablert som en videreføring av Grorudalssatsingen i 2016, og ble videre utvidet og forsterket under Solberg-regjeringen. Disse medlemmer viser til at områdesatsing er et virkemiddel for å forbedre miljø, boforhold og levekår i et geografisk avgrenset byområde med store levekårsutfordringer. Disse medlemmer viser til at det bidrar med å få flere i arbeid, bedre integrering av innvandrere, bedre resultatene i grunnskolen, redusere frafall i videregående skole og motvirke kriminalitet. Disse medlemmer viser til at utfordringene i levekårsutsatte områder er svært sammensatte og komplekse, og at det krever løpende nye samarbeidsformer og fornying av prosjektet. Disse medlemmer mener at det er avgjørende at dagens regjering fortsetter å forsterke, fornye og utvide områdesatsingene for å tilpasses til levekårsutfordringene i konkrete områder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt, er opptatt av at folk skal kunne bo, arbeide og leve gode liv i bygd og by over hele landet. Flertallet viser til at andelen av befolkningen som lever med såkalt vedvarende lavinntekt, har blitt større over tid. Noen områder har også hatt en negativ utvikling hvor opphopinger av ulike levekårsutfordringer opptrer i sammenheng, som blant annet dårlig økonomi, lav utdanning, helseplager, manglende nettverk og sosial støtte, dårlige norskkunnskaper og svak boevne.

Flertallet viser til at i og rundt de store byene i Norge bor det mennesker med levekårsutfordringer, og i flere av byene er det en tendens til at de bor konsentrert i bestemte områder. Dette er særlig problematisk i Oslo, men også i en del andre byer, først og fremst på Øst- og Sørlandet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at mye av grunnen er økt innvandring og en integreringspolitikk som har gått i feil retning. Disse medlemmer viser videre til at mange av beboerne i levekårsutsatte byområder har innvandrerbakgrunn. Disse medlemmer viser til at en del

flyktninger velger å flytte fra bosettingskommunen i løpet av de første årene etter bosettingen, og at den største fraflyttingen skjer fra de nordligste fylkene. Tall fra SSB viser at den totale fraflyttingen fra Nord-Norge fra 2014 til 2019 var 19 368 personer. Av disse var 12 365 innvandrere. En del av de som flytter fra bosettingskommunen, flytter til områder i byer med vanskelige levekår. Disse medlemmer viser til at mange kommuner allerede har en stor andel innbyggere fra ikke-vestlige land. Dette medfører noen utfordringer, og risiko for etablering av parallelle samfunn.

Disse medlemmer viser til at statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) om nettoflytting blant personer med fluktbakgrunn også viser at et stort antall flyktninger flytter fra de minst sentrale kommunene til de mest sentrale kommunene hvert eneste år. For eksempel flyttet 2 166 flyktninger fra de minst sentrale kommunene (kommunesentralitetsgruppe 5 og 6) i 2020, mens 3 118 flyktninger flyttet til de mest sentrale kommunene (kommunesentralitetsgruppe 1 og 2). Hele 20 pst. av de bosatte flyktningene flyttet fra de minst sentrale kommunene i 2020, og gjennomsnittlig botid i Norge blant disse var bare 5,1 år. Det betyr at mange flyktninger flytter fra de minst sentrale kommunene straks femårsperioden med «obligatorisk» bosetting har gått ut. Disse medlemmer mener stor forekomst av sekundærflytting er en utfordring for de kommunene som opplever dette, og dette gjelder særlig en del kommuner i det sentrale østlandsområdet som regnes som de mest sentrale kommunene i sentralitetsgruppe 1 og 2. Dette setter både det kommunale apparatet for å ivareta flyktninger under press, og det legger press på kommunens økonomi. En konsekvens av dette er at tilbudet den aktuelle kommunen kan gi, svekkes. Disse medlemmer mener en annen mulig konsekvens av et stort tilsig av flyktninger som ikke er selvforsørgende i en kommune, er at det etableres områder hvor det primært bor flyktninger som er utenfor arbeidslivet. Dette har vist seg svært uheldig for integreringen av flyktninger, og det er en betydelig fare for at det i slike områder kan utvikle seg såkalte parallelle strukturer. Disse medlemmer viser til at en slik opphopning av flyktningbefolkningen i enkelte områder også har vist seg å være bekymringsfullt for utviklingen av fattigdom og kriminalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, vil vise til IMDi sin rapport «Hvordan går det med integreringen i Norge? Indikatorer, status og utviklingstrekk i 2023», der det står at:

«Trenden er at flyktninger siden 2011 i større grad blir boende i kommunen de ble bosatt i. En forklaring er at introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere ser ut til å gi personer med flyktningbakgrunn sterkere tilknytning til sin første bosettingskommune.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det må stilles strengere krav til kommuner for å kunne bosette flyktninger. Dette er viktig for at den enkelte flyktning skal få mulighet til å lykkes i Norge. Disse medlemmer mener kommuner som skal bosette flyktninger, må kunne dokumentere god kvalitet på introduksjonsordningen, ikke minst på norskopplæringen, og det må være et arbeidsmarked i kommunen som gjør det mulig å komme i jobb. Disse medlemmer mener det bør innføres stopp for bosetting av flyktninger i kommuner, og i deler av kommuner, hvor ikke-vestlige innvandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen. IMDi skal ikke anmode disse kommunene om bosetting. Kommuner med dårlige integreringsresultater og få muligheter på arbeidsmarkedet skal heller ikke bosette flyktninger. Disse medlemmer viser til at i meldingen beskrives det at levekårsutfordringene skyldes blant annet lav utdanning, dårlig økonomi og dårlige norskkunnskaper. Derfor mener disse medlemmer at det er viktig å stille krav til at innvandrere gjennomfører norsk- og samfunnsundervisning og arbeidstrening. Gode kunnskaper i norsk er et viktig grunnlag for integrering og for å få innpass på arbeidsmarkedet, og dermed gjøre det mulig å oppnå en ordinær yrkeskarriere, og bidra til å minimere levekårsutfordringer.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres bosettingsstopp for flyktninger i kommuner/bydeler der innvandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen, og i kommuner med dårlige integreringsresultater og få muligheter på arbeidsmarkedet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at for å unngå bostedssegregering er det et mål at det i fastsettingen av anmodningskriterier og anmodningstall skal tas hensyn til andel innvandrere i kommunene. Det er kommunene som beslutter hvor i kommunen flyktninger skal bosettes, men kommunene oppfordres til å unngå bosetting i områder hvor andelen innvandrere er over 30 pst., og hvor det er levekårsutfordringer. På grunn av det store bosettingsbehovet i forbindelse med høye ankomster fra Ukraina er anmodningskriteriene i 2024 forenklet. Føringen vil imidlertid vurderes i fastsettingen av framtidige anmodningskriterier. Flyktninger må som alle andre bo i en kommune. I godt over hundre kommuner utgjør personer med innvandrerbakgrunn i dag mer enn 15 pst. av befolkningen. En bosettingsstopp vil begrense muligheten til å bosette flyktninger spredt i kommuner med gode integreringsresultater og

et variert arbeidsmarked. Konsekvensene av et slikt forslag må utredes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre krav om selvforsørgelse ved sekundærflytting, slik at flyktninger må bo i første bosettelseskommune inntil de er selvforsørgende.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at flyktninger kan i prinsippet bosette seg hvor de vil, men dersom de velger å bosette seg i en kommune uten avtale, har de i dag ikke rett til å delta i introduksjonsprogrammet, motta introduksjonsstønad eller andre økonomiske ytelser fra kommunen. Blant begrunnelsene for denne begrensningen er at bosettingen av flyktninger skal være styrt og spredt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at dokumentert fravær fra introduksjonsprogrammet skal medføre bortfall av stønad for tidsrommet med fravær.»

Komiteen viser til at ved fravær fra introduksjonsprogrammet som ikke skyldes sykdom eller andre tvingende velferdsgrunner, og som det ikke er gitt tillatelse til, reduseres introduksjonsstønad.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de som ikke kommer i jobb etter endt introduksjonsprogram, skal ha aktivitetsplikt. Brudd på denne betyr avkortning i økonomiske ytelser.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at for de som ikke kommer i jobb etter introduksjonsprogrammet, og som mottar sosialhjelp, har Stortinget allerede i 2015 vedtatt at det skal stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad overfor alle stønadsmottakere. Det følger av innstillingen at lovendringen ikke skal iverksettes før kommunene blir kompensert for eventuelle merutgifter lovendringen medfører. Denne lovendringen har ikke trådt i kraft da kommunene ikke enda er fullt ut kompensert. I gjeldende lovverk omfatter derfor aktivitetsplikten kun mottakere opp til 30 år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener tilgang til en bolig er viktig for å skape

et samfunn med små forskjeller. Disse medlemmer viser til at boligen er den største økonomiske investeringen mange av oss foretar. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets Representantforslag 239 S (2022–2023), hvor Fremskrittspartiet har fremmet seks konkrete forslag for en bedre politikk for anskaffelse, bytte og eie av bolig. Forslagene går blant annet ut på:

- Færre reguleringer og færre bestemmelser som fordyrer anskaffelse, bytte og eie av bolig
- Starte utfasingen av skatter og avgifter som er innrettet for å gjøre det dyrere å anskaffe og bebo sin egen bolig, som dokumentavgift og den kommunale eiendomsskatten
- Avbyråkratisere og forenkle byggesaksbehandlingen, begrense innsigelsesretten og gjennomgå fordyrende tekniske krav med tanke på at slike ikke skal bidra til unødig høye bygge- og bokostnader
- Sette et tak på byggesaksgebyrer eller innføre andre insentiver til at kommunene effektiviserer behandlingsprosessen
- Påse at fylkeskommunenes areal- og transportplaner ikke legger så sterke føringer på kommunene og lokaldemokratiet at de hindrer boligbygging og gode lokale løsninger og bidrar til sentralisering og ensretting av boligtilbudet
- Styrke BSU-ordningen

Disse medlemmer er opptatt av at den norske boligmodellen skal videreføres og styrkes. Disse medlemmer viser til at Norge er et land hvor mer enn 80 pst. av befolkningen bor i en selveid bolig, og hvor 90 pst. i løpet av livet er selveiere, og at formuesfordelingen blir bedre og forskjellene mindre enn i samfunn med høy leieandel. Derfor er det viktig at det legges en politikk som bidrar til at det bygges tilstrekkelig antall nye boliger, spesielt i byene der presset er størst. Målet må være at flest mulig kan eie en egen bolig. Disse medlemmer viser til at mange unge, spesielt de som er førstegangskjøpere, sliter med å komme inn på boligmarkedet. Dette skyldes blant annet at boligprisene øker, folk sliter med å oppfylle egenkapitalkravet og at det ikke bygges nok rimelige boliger. Disse medlemmer mener en del av løsningen for å få flere unge inn på boligmarkedet er å utvide startlansordningen og gi unntak fra egenkapitalkravet for førstegangskjøpere med god betalingsevne, for eksempel mot rentebinding, som Norges Eiendomsmeglerforbund har spilt inn i sitt hørings svar.

Disse medlemmer mener at gode bysamfunn gjerne preges av de fysiske omstendighetene, og at det må legges mer vekt på arkitektur og sammenhenger. Disse medlemmer mener det må bygges sammenhengende gateløp, med passasjer, torg og smug, og bygningene som settes opp, må invitere til samling på gateplan.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at både økonomi, sosiale, kulturelle og miljømessige faktorer påvirker levekårene til folk. De økonomiske ettervirkningene av Covid-pandemien, krigen i Ukraina og sterkere sammenkobling med det europeiske kraftmarkedet har gitt skyhøye kraftpriser og renter, svekket krone og stigende matpriser. SIFO rapport nr. 11-2023 om husholdningene sin økonomiske trygghet slo fast at «det er ikke over ennå». Dyrtid med prisvekst og stort press i økonomien har rammet mennesker med vedvarende lavinntekt hardt, og det haster å ta politiske grep for å møte utviklinga med politikk som motvirker de negative konsekvensene av dyrtid.

Disse medlemmer viser til at Finanstilsynet i flere år har advart mot en høy gjeldsgrad i norske husholdninger. Selv om Finanstilsynets boliglansundersøkelse viser at gjeldsgraden har gått litt ned siste året, så er det svært mange husholdninger, også de med fast jobb og evne til å betjene lån, som er sårbare for renteøkninger og høyere levekostnader.

Disse medlemmer viser både til dyrtiden, demografiutviklingen og til at Norge nå tar imot rekordmange fordrevne som både trenger et sted å bo og å komme i arbeid. Disse medlemmer mener det må tilføres mer ressurser til kommunene for at de skal greie oppdraget med å gi innbyggerne nødvendige tjenester, ta vare på de mest sårbare husholdningene, og for at alle barn skal sikres gode liv med en god oppvekst i den spesielle tiden vi er inne i.

Disse medlemmer etterlyser flere konkrete tiltak for å redusere forskjeller i byene. Samme oppfatning deles av KS, som skriver i sitt høringsvar:

«KS mener at denne stortingsmeldingen dessverre ikke gir et tilfredsstillende svar på hva en slik politikk skal innebære. Framfor å presentere en helhetlig politikk med nye grep for å imøtekomme byenes utfordringer, omtaler meldingen i stor grad tiltak som allerede er igangsatt eller er lansert tidligere i andre sammenhenger. Med unntak av områdesatsingene er ikke disse tiltakene særlig innrettet mot byene. KS understreker at mange av tiltakene er viktige og nødvendige, men etterlyser likevel en mer helhetlig politikk på dette området.»

Byplanlegging – områdesatsing

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til de statlige områdesatsingene, hvor staten og kommunene har utarbeidet et tverrsektorielt avtalebasert langsiktig samarbeid i enkelte byer og områder med konsentrasjon av levekårsutfordringer. Områdesatsinger er i dag et virkemiddel for å gjøre en ekstra innsats for å svare på utfordringer som disse områdene møter, gjennom tjenesteutvikling og bedre nærmiljøkvaliteter. Områdesatsingene

sammen med bolig- og områdeutvikling i byer handler både om å forbedre de fysiske omgivelsene og å bygge nærmiljøanlegg for kultur og idrett, samt lavterskel attraktive møteplasser som bibliotek og fritidsklubber. I dag har Oslo, Bergen, Drammen, Stavanger, Trondheim, Sarpsborg, Fredrikstad og Kristiansand avtaler om områdesatsing, og høsten 2023 er det inngått en avtale om områdesatsing i Skien.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at områdesatsinger er bra, men bør tydeliggjøres og struktureres til å i større grad også være en arena for utprøving og læring.

Disse medlemmer viser til DOGAs arbeid med analyser, offentlig innovasjon og metoder for strukturert arbeid med involvering av både innbyggere, frivillige, næringsliv og offentlige aktører i endringsprosesser.

Disse medlemmer viser til bomiljøtilskuddet fra Groruddalskommunen. Formålet med bomiljøtilskuddet er å bidra til attraktive og inkluderende bomiljøer som fremmer kontakt med mennesker. Eksempler er fysiske og sosiale tiltak som lekeplasser, opprusting av møteplasser på fellesareal, informasjons- og kompetansehevende tiltak og sosiale arrangementer. Disse medlemmer mener det er viktig å sørge for at erfaring og læring blir systematisert, tatt vare på, analysert og gjort tilgjengelig for flere kommuner som trenger hjelp til å komme videre i sitt utviklingsarbeid. Kommunene trenger gode metoder for samskaping med innbyggerne i bydelene slik at det over tid skapes felles forståelse, tillit og felles forpliktelse rundt hvordan en kan jobbe sammen for å løse felles utfordringer og bygge kapasitet for å få til endring som er bra for folka som bor der.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere dagens innretning av områdesatsing i dialog med kommuner som inngår i satsingsområdet, slik at satsingen kan utvides til å dekke behov som dagens innretning ikke svarer på.»

«Stortinget ber regjeringen utlyse framtidige områdesatsinger med en lengde på åtte år, for å bedre kunne vurdere effekten av satsingene.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til at Stortinget årlig bruker et betydelig samlet beløp på ulike områdesatsinger i levekårsutsatte områder i byene. Disse satsingene har flere svakheter, blant annet varigheiten. Det går mye penger til administrasjon, rapportskrivning og kortvarige tiltak, samtidig som det nettopp er stabile tilbud og tjenester over tid de utsatte områdene mest av alt trenger.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en omlegging av områdesatsingene, med mål om å dreie støtten bort fra kortsiktige prosjektmidler og over til mer langvarige tiltak og styrking av ordinære tjenester, i tråd med prinsippene skissert i NOU 2020:16.»

Boligpolitikk og nærmiljø

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at det er en sterk sammenheng mellom lav inntekt, dårlig helse, lav utdanning, og deltakelse i demokrati og samfunnet generelt. Derfor er det viktig med en helhetlig politikk som utjevner forskjeller, sikrer alle en trygg bolig, og som hindrer segregering og opphopning av levekårsutfordringer i visse områder i byene. Dyrtida har avdekket hvor sårbare mange er med store lån og knappe marginer, for lav inntekt eller for lave ytelser til å leve av. Det er nå nesten full stans i boligbygginga, og utleiemarkedet er urolig. Dette gir rom for staten til å ta større grep for å stabilisere og trygge folk sin bosituasjon og redusere de negative konsekvensene av dyrtida.

Disse medlemmer mener at tiltakene fra regjeringens side er for svake og for lite konkrete til å møte utfordringene i boligmarkedet i byene. Denne forståelsen deles av Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL), som i sitt høringsvar skriver følgende:

«[...] når det kommer til politikktutforming mangler det virkemidler som kan redusere ulikhet og forebygge flere vanskeligstilte på boligmarkedet. Oppgradering av eksisterende bebyggelse i levekårsutsatte områder er ikke omtalt. Boliger for eldre er heller ikke tatt med.»

Disse medlemmer mener at gode trygge bomiljø, varierte boliger med gode fellesareal, møteplasser som bibliotek og fritidsklubber, og tilbud om meningsfylte jobber for ungdom er viktig for å utvikle gode bysamfunn. Det er viktig å utløse innbyggernes engasjement og interesse for å skape trivsel og gode bymiljø gjennom å legge til rette for medvirkning og involvering, og ikke bare overlate byplanleggingen til kommersielle aktører som har som mål å tjene mest mulig på neste prosjekt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstreparti sitt representantforslag Dokument 8:41 S (2023–2024) om trygge boliger for alle. I forslaget fremmer Sosialistisk Venstreparti ti forslag for en mer rettferdig boligpolitikk for trygge boliger for alle.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at det trengs en mer offensiv boligpolitikk, og større vilje til å styre samfunnsutviklinga slik at folk med lave og alminnelige inntekter får tilgang til egnede og trygge boliger de har

råd til å bo i, nærmest mulig sin arbeidsplass. Dette kan gjøres gjennom å utvikle gode planverktøy gjennom plan- og bygningsloven, og stille krav om formål og pst. av boliger kommunen disponerer i reguleringsplaner. Det er også tid for å ta mer styring over samfunnsplanleggingen for å stanse «hyblifisering» og motvirke trangboddhet gjennom å stille krav i reguleringsplaner og følge opp disse. Det trengs innovative løsninger som setter folk sine behov i sentrum. Disse medlemmer mener at Husbanken må utvikles til et kraftfullt redskap for bærekraftig samfunnsutvikling og boligbygging i kommunene. Det må utvikles nye låne- og tilskuddsordninger som gir folk med stabil inntekt, men som mangler egenkapital, hjelp til å etablere seg med egen bolig. Det må utvikles en ikke-kommersiell boligsektor, og husleia i kommunale boliger må reguleres på en måte som ikke velter dyrtida over på mennesker som ikke har ressursene til å ta regningen, og det må arbeides systematisk med utenforskap i alle former.

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti fikk gjennomslag for å sette ned et husleielovutvalg, som skal foreslå en ny husleielov. Utvalget er satt ned, og skal etter planen levere forslag om en ny lov i inneværende stortingsperiode.

Disse medlemmer mener det trengs en mer helhetlig, langsiktig politikk for personer som sliter med høye bokostnader og lave inntekter. For å trygge folk sin bosituasjon må anbefalingene fra rapporten Bostøtten - Opprydning og forankring følges opp, og ulike virkemiddel må samordnes slik at den som trenger hjelpen, ikke går seg vill i mange og kompliserte ordninger, men faktisk opplever at det er hjelp å få til rett tid. For mange med rett til hjelp finner ikke fram i dagens system og gir opp, eller vet ikke hvilken hjelp de har rett på. Disse medlemmer mener det er behov for å gjennomgå bostøtteordninga med sikte på at barnefamilier i levekårsutsatte område kommer bedre ut enn i dag.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre plan- og bygningsloven slik at kommunene får mulighet til å pålegge utbygger å bruke borettslag som organisasjonsform, stille krav til boligens disposisjonsform i arealplaner og bestemme at en del av nye boliger skal være regulert til ikke-kommersielle og boligsosiale formål.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan hensynet til levekår kan bli vektlagt i utviklingen av nye og eksisterende byvekstavtaler.»

Disse medlemmer viser til stortingsmeldingen, som påpeker at mangel på fysiske møteplasser er et reelt problem i flere levekårsutsatte områder. Slike lavterskel møteplasser, ofte i form av nabolagshus og

liknende, fungerer inkluderende og fremmer lokalt organisasjonsliv og frivillighet. Disse medlemmer påpeker at der slike tilbud finnes, så er det ofte fordi de har eksistert fra gammelt av. Å investere i et velhus, nabolagsarenaer og liknende er en svært kostbar investering i dag, som reelt sett ikke kan skje i leveårsutsatte områder uten offentlig støtte. Disse medlemmer mener at staten, på liknende måte som den bidrar til å finansiere idrettsanlegg, bør bidra til å også finansiere andre typer felles møteplasser.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til en statlig tilskuddsordning for å bidra til å finansiere bygging og rehabilitering av møteplasser/nærmiljøhus i leveårsutsatte områder.»

Oppvekst

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at alle barn bare har én oppvekst, og skal de vokse opp til å bli gode trygge voksne som er i stand til å ivareta seg selv og sin familie, må det prioriteres å gi alle barn en god start på livet. Barn som vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt, har både dårligere fysisk og psykisk helse, dårligere boforhold, svakere skoleresultater, og deltar mindre i fritidsaktiviteter enn gjennomsnittet. Det er derfor svært viktig å få gjennom en politikk som er helhetlig og faktisk gir likere livsvilkår for alle.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt etterlyser tiltak som i større grad vil tilrettelegge for barn og unges deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter i byen. Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med prøveordningen med gratis kollektivtransport for barn og unge i Ålesund ble registrert en signifikant økning i antall barn som deltok i kultur- og fritidsaktiviteter for barn og unge i byen. Dette kan tyde på at kostnader med å komme seg til og fra aktiviteter kan ha vært en barriere for å delta for barn i familier med lave inntekter. Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis representantforslag Dokument 8:121 S (2022–2023) Innst. 291 S (2022–2023) om inkludering av barn og unge i idretten. Disse medlemmer viser til vedtak 637 og 638 i denne saken om å ha mål om å øke driftstilskudd til idrettsklubber i leveårsutsatte områder, og om at Stortinget ber regjeringen lage en plan for hvordan staten kan bidra til at kostnadene ikke blir et hinder for at barn til å delta i aktiviteter.

Disse medlemmer viser til høringsvaret fra Røde kors, som påpeker at:

«Vi vet at fysisk og sosial aktivitet, samt tilgang på trygge fellesskap, er avgjørende for god psykisk helse og livskvalitet, og at sosial deltakelse forhindrer ensomhet. Røde Kors er derfor opptatt av trygge og gratis møteplasser, både for unge og eldre. I et samfunn hvor det koster mer å delta i det sosiale liv, betyr det at mange barn og unge ikke har mulighet til å delta i aktiviteter som koster penger. Det betyr at barn ikke får dekket sine behov, opplever utenforskap og ser at deres muligheter ikke er de samme som andres.»

Disse medlemmer mener det er viktig å sikre tilgang på åpne gratis møtesteder, som bibliotek og fritidsklubber, rimelige fritidsaktiviteter og tilgang på lokale og utstyr for alle innbyggere. Disse medlemmer mener dette krever at man i byplanlegging også planlegger og setter av arealer for kultur- og idrettsaktivitet. Tilgang på idrettsanlegg er avgjørende for å kunne skape idrettsglede for alle. Disse medlemmer mener at idretten og frivilligheten må sikres medvirkning og deltakelse i byplanleggingen. Det er samtidig viktig at frivilligheten sikres gode vilkår for å drive kultur- og fritidsaktiviteter.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det kan sikres gratis leie av skoler og andre kommunale/fylkeskommunale bygg for idrett, kultur og frivillighet for barn og unge.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det ved bygging av nye skoler kan stilles krav til at skolegårder skal utformes med tanke på flerbruk etter skoletid.»

Disse medlemmer viser til den søkbare ordningen med tilskudd til lokale fritidskasser. Dette er et viktig tiltak for at idrettslag kan greie å tilby idrettsaktiviteter for barn i områder der familier har for lave inntekter til at mye av driften av idrettslag og aktiviteter kan dekkes av foreldrebetaling og kontingenter. For å utjevne forskjeller i byer er det viktig at alle barn kan delta i fritidsaktivitet uavhengig av familiens økonomi. Det er grunn til å tro at mange barn velger å slutte i idrett og annen fritidsaktivitet på grunn av at familien ikke har råd til å betale treningsavgift, kontingenter eller andre kostnader. Dersom det finnes tilgjengelige midler til å dekke slike kostnader, eksempelvis gjennom en lokal fritidskasse, og dette er kjent blant idrettslag og andre organisasjoner som organiserer fritidsaktiviteter, kan disse barna få mulighet til å fortsette i fritidsaktiviteten sin.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det systematisk og gjennom mange år blir prioritert å styrke velferden og øke sosialhjelpssatsene, slik at folk som av ulike grunner faller

utenfor arbeidslivet eller har for lave inntekter til å greie å dekke nødvendig livsopphold, skal kunne ha et verdig liv.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til NOU 2020:16 og NOU 2019:20, som begge anbefaler å styrke familievernkontorene. Familievernkontorene gir et bredt lavterskeltilbud, som med hell kan nå ut til flere, spesielt i levekårsutsatte områder.

Komiteens medlem fra Rødt fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke familievernkontorenes evne og kapasitet til å tilby støttende tiltak til foreldre i utsatte områder.»

Arbeid til alle

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis gjennomslag i revidert statsbudsjett 2022, der Sosialistisk Venstreparti fikk økt tilskuddet til Oslo kommune for å tilby sommerjobber til unge.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener det er svært viktig å ha en målrettet innsats for å tilrettelegge for at ungdom kan få jobberfaring, få ansvar, tjene sine egne penger og føle at deres innsats både er bruk for og betyr noe. Å sikre slik arbeidserfaring er særlig viktig i levekårsutsatte områder, der mange har en svak tilknytning til arbeidslivet. Det er krevende for mange å skaffe seg en ferie- eller deltidsjobb, da mange unge ikke har det nødvendige nettverket eller etterspurt erfaring. Disse medlemmer mener det er viktig å bruke økonomiske ressurser til å skape jobber som et viktig tiltak i integreringsarbeidet. Disse medlemmer mener at jobbskaping og stimulering til gründerskap med utgangspunkt i de menneskelige ressursene og samfunnet sitt behov er et viktig tiltak som bør satses på i tett samarbeid mellom kommune, næringsliv, staten og frivillige organisasjoner i nye områdesatsinger.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette pilotprosjekter i levekårsutsatte områder, hvor det koordineres et samarbeid mellom ulike aktører som prøver ut metoder for å inkludere ungdom i arbeid.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen innførte en ungdomsgaranti 1. juli 2023. Ungdomsgarantien skal sikre unge mellom 16 og 30 år som trenger hjelp til å komme i ordinært arbeid, tett oppfølging så lenge det er nødvendig. Dette skal bidra til å korte ned

passive perioder utenfor arbeid og opplæring. Målet er at flere skal komme i ordinært arbeid. Alle i målgruppen for ungdomsgarantien skal få en fast kontaktperson. En fast kontaktperson gir rom for å bygge tillit, og avklare forventninger og behov. I dialog med den unge, arbeidsgivere, helsetjenesten og utdanningssektoren skal kontaktpersonen finne fram til mulige løsninger. Slik kan også terskelen for å fullføre fagbrev eller annen videregående opplæring bli lavere. Det ble bevilget 175 mill. kroner til ungdomsgarantien i 2023. For 2024 foreslår regjeringen å øke driftsbevilgningen til Nav med ytterligere 205 mill. kroner. Det gir en samlet økning i bevilgningen på 380 mill. kroner sammenliknet med 2022. Økningen skal gå til styrket bemanning for å gjennomføre ungdomsgarantien, og til kompetansehevende tiltak i Nav.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser også til Digitaliseringsdirektoratet sin rapport Rikets digitale tilstand 2023, som viser at så mange som 20 pst. av innbyggerne i Norge, eller hele 850 000 voksne, er sårbare i møte med det offentlige på grunn av digitalt utenforskap. Nedsatt psykisk og fysisk helse, manglende byråkratiforståelse, kulturforskjeller og språkhindringer er barrierer som må bygges ned for at flere skal blir ivaretatt, og få den hjelpen de har rett på.

Inkludering

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener alle har rett på et verdig liv, å ha en trygg og egnet bolig, ha kontroll og medbestemmelse over egen tilværelse og mulighet til å ta del i arbeid og å forsørge seg selv og sin familie. Disse medlemmer viser til NOAS sine rapporter Tilbakekall og Livsvarig straff, som fremhever de alvorlige sosiale og menneskelige følgene som kommer av å leve uten rettigheter som lengeværende ureturnerbare asylsøkere i Norge. Særlig alvorlig er dette for barn som er født i Norge, og som er barn av ureturnerbare asylsøkere, og som føler på utrygghet og mindreverdighet på grunn av foreldrene sitt utenforskap. Disse medlemmer mener at godt integrerte ureturnerbare mennesker som har oppholdt seg lenge i landet, på et tidspunkt bør kunne få delta i samfunnet som likeverdige mennesker i det samfunnet de har blitt en del av

Disse medlemmer mener det er kritikkverdig at ureturnerbare i Norge må leve i årevis i en nedbrytende tilværelse på siden av samfunnet, uten rett til språkopplæring og uten å få godkjent kompetanse og ta del i arbeidslivet i ordnede former. Innvandrere er svært forskjellige og har ulike menneskelige og kulturelle forutsetninger for å finne fotfeste i en tilværelse i Norge. Det trengs individuelt tilpasset hjelp og systemer som møter mennesker der de er, og som inkluderer og motiverer

alle til å bidra med det de har av ressurser til beste for seg selv og fellesskapet.

Nye mønstre

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen følger prosjektet Nye mønstre med interesse, og er opp-tatt av å få fram kunnskap om hvordan barn og unge i lavinntektsfamilier opplever sin livssituasjon, og hvilke tiltak og tjenester som kan bidra til endring. Et forskningsprosjekt finansiert av Norges forskningsråd skal dokumentere effekter for deltakerne av prosjektet på kort og lang sikt, og vil være viktig for utvikling av tjenester også i andre kommuner.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener det er viktig å styrke tilbudet til familier med vedvarende lavinntekt og levekårsutfordringer. Disse medlemmer viser til at Stavanger kommune og ti Agder-kommuner har innført en forskningsbasert modell kalt Nye mønstre, som innebærer langsiktig og målrettet innsats sammen med familier med utfordringer for å få til positiv endring av livssituasjonen. Målsettingen til Nye mønstre er å bryte og snu utviklingen hvor utfordringer knyttet til barnefattigdom videreføres mellom generasjoner. Modellen innebærer forenkling og koordinering av tjenester til familier med vedvarende lavinntekt og levekårsutfordringer. Sammen jobber familiekoordinator og familien for å sikre akseptable boforhold og et stabilt oppvekstmiljø for barna, forbedret økonomisk situasjon, at foreldre kommer i arbeid eller aktivitet og en bedret helse. Her ses barn og voksnes behov i sammenheng over tid, slik at familiene litt etter litt kan greie å bedre sin livssituasjon og oppleve økonomisk, praktisk og sosial trygghet, mestring og stabilitet. Modellen har vist seg å være effektiv når det gjelder å følge opp familiene med deres behov, og har nådd ut til 200 familier, ca. 250 voksne og 550 barn. Gjennom prosjektet Nye mønstre har det blitt avdekket barrierer i systemet for økonomisk hjelp gjennom Nav, som fører til økonomisk uforutsigbarhet og utrygghet for familiene. Det er nødvendig å ta tak i dette for at hjelpen til utsatte familier skal fungere bedre framover. Disse medlemmer mener det er viktig å lære av gode prosjekter, videreutvikle disse, og gjøre erfaringene tilgjengelig for andre byer og kommuner med levekårsutfordringer som ønsker å ta slike i bruk.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan erfaringene med Nye mønstre utprøvd i kommuner i Agder og i Stavanger kommune kan videreutvikles og gjøres tilgjengelig som arbeidsmetode i alle kommuner som ønsker det.»

Disse medlemmer merker seg at Jobbsjansen har gitt gode resultater, og at fire av fem deltagere i 2021 gikk over til arbeid og/eller utdanning. Disse medlemmer viser til at kvinner som er avhengige av sosialhjelp, fra 2017 ikke har blitt omfattet av ordningen. Disse medlemmer understreker at kvinner som er avhengige av sosialhjelp, ofte har liten tilknytning til arbeidslivet. Disse medlemmer mener Jobbsjansen bør utvides slik at flere får muligheten til å bidra med sine ressurser.

På dette grunnlag fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at også kvinner som mottar sosialhjelp, inngår i målgruppen for Jobbsjansen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til at i forbindelse med integreringspakke 1, jf. Innst. 359 L (2019–2020) og Prop. 123 L (2019–2020), og integreringspakke 2, jf. Innst. 249 L (2020–2021) og Prop. 78 L (2020–2021), under pandemien ble målgruppen til Jobbsjansen utvidet til å også omfatte innvandrerkvinner som mottar sosialhjelp. Deltakelse i ordningen skal imidlertid være frivillig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at ordningen ikke skal benyttes som et ledd i vilkår om aktivitetsplikt, jf. lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) § 20 og § 20 a. Innvandrerkvinner som er i målgruppen for Kvalifiseringsprogrammet (KVP) iht. sosialtjenesteloven § 29 er ikke i målgruppen for Jobbsjansen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener norsk-kunnskaper er avgjørende for å bli integrert i det norske samfunnet, og at tilstrekkelig antall norsktimer bør gis fra ankomst. Disse medlemmer viser til at antallet timer med norskopplæring ble redusert fra 250 til 175 i 2016. Disse medlemmer mener det trengs mer – og ikke mindre språkopplæring.

På dette grunnlag fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke antallet timer med norskopplæring for flyktninger og innvandrere slik at alle tilbys et minimum av 250 timer.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til at kravet til antall norsktimer i mottak i 2016 ble redusert fra 250 til 175. En av grunnene til dette var at svært få asylsøkere ble boende lenge nok i mottak til å

gjennomføre alle timene. Flertallet viser til at regjeringen har som mål at bosettingen skal foregå raskt, og ser det derfor ikke som hensiktsmessig å øke antallet timer med norskopplæring i mottak. I 2022 viser tall fra SSB at kun 50 pst. av asylsøkerne med plikt til å delta i opplæring i mottak deltok i opplæringen. Snarere enn å øke antall timer norskopplæring, vil det trolig være bedre å iverksette tiltak for å sikre rask igangsetting av opplæring i mottak og slik øke andelen som deltar.

Inntektssystemet til kommunene

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle. I utredningen påpeker utvalget at ulike demografiske og sosioøkonomiske trekk ved befolkningen påvirker utgiftsnivået i velferdssektoren til kommunene. Utvalget foreslår at staten fortsatt tildeler tilskuddsmidler til områdesatsinger, og mener at det kan være aktuelt å tildele ekstra midler basert på skjønn, slik som gjennom inntektssystemets storbytilskudd. På denne bakgrunn anbefaler utvalget at utvalget som skal vurdere nytt inntektssystem for kommunene, vurderer om kommunene er godt nok kompensert for å kunne tilby likeverdige tjenester. Disse medlemmer mener at kommunenes inntektssystem i større grad bør kompensere for høye utgifter i utsatte byområder.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innrette inntektssystemet til kommunene slik at kommunene kompenseres for høye utgifter i utsatte byområder.»

Lærernorm

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle, hvor utvalget påpeker at dagens lærernorm er lik for alle skoler uavhengig av elevsammensetningen og om de har gode eller svake resultater. Utvalget presiserer følgende:

«Analyser viser at måten normen er utformet på, gjør at den reduserer kommunenes og skolenes handlingsrom og binder dem til en ressursfordeling som ikke nødvendigvis er den beste sett ut fra elevenes behov. Særlig store kommuner rapporterer at normen bidrar til at de må fordele ressurser mellom skoler på en måte som kommunen ellers ikke ville gjort. Skoler med gunstigst levekår kommer best ut ved at gruppestørrelsen der er redusert mest etter at normen ble innført.»

Utvalget mener at lærernormen må justeres for å fange opp sosioøkonomiske forhold, slik at kommunene i større grad kan prioritere skoler i områder med sosioøkonomiske utfordringer. Disse medlemmer

mener at nok kompetente lærere og et sterkt lag rundt læreren og eleven er viktig for at elevene har forutsetninger for å lykkes.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med et forslag hvor dagens lærernorm sikres, samtidig som kommunene i større grad kan prioritere områder med store levekårsutfordringer for å styrke laget rundt eleven.»

Skole og utdanning

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til studier fra flere land som viser at hvordan foreldre vurderer skolekvaliteten, har sammenheng med flytteeatferd og valg av nabolag i byområder der nærskoleprinsippet står sterkt. Skolene som foreldre oftest velger bort, har en høyere andel minoritetsspråklige elever, en høyere andel elever med særskilt norskopplæring og et lavere utdanningsnivå blant foreldre. En slik segregering i grunnskolen er størst i Oslo, men det er også en viss tendens til segregering i noen andre store og mellomstore byer i Norge. Disse medlemmer mener det er viktig å prioritere tiltak som kan føre til mindre segregerte byer, hvor folk fra alle samfunnslag bor, jobber og går på skole, side om side.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke konsekvenser nærskoleprinsippet har for barnefamiliers flytteeatferd, byenes boligmarked og kommunenes byplanlegging i de største byene.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at retten til utdanning er nedfelt i Grunnloven § 109, hvor det stadfestes at alle har rett til grunnleggende opplæring, som skal utvikle den enkeltes evner og ta hensyn elevens behov. Dette medlem viser til at det kan være mange årsaker til lave skolepoeng fra grunnskolen. NOU 2019:25 Med rett til å mestre viser at blant elever som har 35 poeng (3,5 i snittkarakter) eller lavere, vil bare halvparten fullføre videregående skole. Dette medlem mener derfor det er viktig å gjennomføre tiltak som styrker mulighetene for elever som av ulike grunner trenger lengre tid, og som ønsker hjelp til å kvalifisere seg til videre skolegang. I Oslo kommune får elever som har 30 poeng eller lavere fra 10. klasse i utvalgte bydeler et tilbud om et frivillig 11. skoleår der også hjelpeapparatet rundt eleven er med og motiverer og støtter opp om vedkommende med de virkemidler en har til rådighet.

På bakgrunn av dette fremmer derfor dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke ungdommer sin forutsetning for videregående opplæring og framtidig yrkesdeltakelse, gjennom forsøk med mer grunnopplæring i overgangen mellom 10. klasse og VG1 for de som ønsker det og har behov for det. Forsøket bør ha tverrsektoriell innsats og være i regi av oppfølgingstjenesten.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen i stortingsmeldingen varsler at de vil legge til rette for erfaringsspredning om 11. skoleår i Oslo til andre store bykommuner.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at både Jussenutvalget, Stoltenbergutvalget og Inntaksutvalget i Oslo kommune foreslår å utrede alternative inntaksmodeller. Disse medlemmer viser til forskning fra OsloMet som har testet ulike inntaksmodeller som ble publisert i rapporten Inntak til Oslos videregående skoler. Analyse av simulerte inntaksmodeller, OsloMet skriftserie nr. 1, 2020. (O. Serediak og H. Helland). Deres analyse viser at karakterbasert opptak fører til større forskjeller, da det gir lavest andel elever som får innfridd sitt førsteønske, og størst segregering. Forskningen viser at de andre inntaksmodellene heller ikke skårer høyt på det å innfri førsteønske eller å redusere segregeringen. Dette fører til en opphoping av elever med gode og dårlige karakterer. Jussenutvalget påpeker også at i enkelte byer kan en rendyrking av nærskoleprinsippet føre til at levekårsutfordringer i større grad går i arv. Det er derfor nødvendig å se om det finnes alternative løsninger for å skape et alternativt inntakssystem til videregående skole, som utjevner forskjeller mellom områder og sosioøkonomiske grupper.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til alternative inntaksmodeller for videregående opplæring, som forebygger og kompenserer for levekårsutfordringer.»

SFO til alle barn

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstrepartis langsiktige mål er at skolefritidsordningen (SFO) skal være gratis for alle barn i 1. til 4. trinn. Dette er en prioritet for Sosialistisk Venstreparti. Det viser seg gjennom forhandlinger med regjeringen, hvor Sosialistisk Venstreparti sikret et gratis tilbud om SFO for 1. og 2. trinn. Sosialistisk Venstreparti mener også at kvalitet i SFO er viktig. Skal det sikres god kvalitet, er det nødvendig å sikre nok voksne. Det er også viktig med voksne som er

trygge i sin rolle, og det må derfor satses systematisk på kvalitetsutvikling for ansatte i SFO.

Barnehage

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at Sosialistisk Venstrepartis mål er å gjøre om kontantstøtta til en ventestøtte. Ifølge Nav-rapporten «Hvem mottar kontantstøtte og hvordan bruker de den», Utgave 3 – 2019, er dette en endring som vil svare til familienes behov:

«For de fleste har nå kontantstøtten begynt å fungere som en ventestønad i påvente av barnehageopptaket i august. Dette gjelder særlig for mødrene som var yrkesaktive før fødsel.»

Disse medlemmer mener at en omlegging av kontantstøtten er viktig for å utjevne forskjeller i levekårsutsatte områder. En utfasing av kontantstøtten vil kunne styrke sysselsettingen, i tillegg til at det kan ha positive effekter på integreringen. Som NAV-rapporten påpeker, er det en skjevfordeling i gruppene som benytter seg av kontantstøtten i dag:

«De som oftest tar ut maks kontantstøtte er mødre med lav eller ingen inntekt, med to eller flere barn fra før, med bakgrunn fra ikke-vestlige land eller som bor i Agder-fylkene eller Rogaland. Vi finner særlig at de som ikke var sysselsatt før fødsel (mottok engangsstønad) hadde mye høyere bruk av kontantstøtte enn de som var sysselsatt (mottok foreldrepenger).»

Disse medlemmer mener at dette kan vise at kontantstøtten i større grad forsterker og viderefører forskjeller enn den utjevner. Disse medlemmer mener at det er viktig å prioritere insentiver som hjelper innvandrerkvinner til å komme ut i jobb, og ikke innrette insentivene til å bli hjemme. Arbeidsplassen er en arena for å lære seg språk, sosiale koder, danne seg nettverk, oppleve mestring og bli en del av det norske samfunnet. Kontantstøtten er på sin side en ordning som subsidierer det å ikke ta imot et velferdsgode, nemlig barnehageplass.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstrepartis langsiktige mål om å sikre tilstrekkelig bemanning i hele åpningstiden i barnehager. Skal barn sikres en god oppvekst er det helt nødvendig at det er god nok bemanning til å kunne følge opp barna mens de er i barnehagen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener også det er viktig at kostnadene til barnehage holdes lave for familiene, slik at økonomi ikke blir en barriere for valgmulighetene til å sende barn i barnehage.

På denne bakgrunn fremme disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene får mulighet til å sette makspris på kostpenger i private barnehager, på lik linje som i kommunale.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Kunnskapsdepartementet allerede har sendt på høring et forslag om å lovfeste at kommunen kan gi forskrift om maksimalt nivå for kostpenger hos private barnehager.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til NOU 2020:16, hvor det foreslås å innføre en samordning av moderasjonsordningene i SFO og barnehage, slik at ingen husstander samlet sett betaler mer enn en definert andel av inntekten sin til disse formålene. Disse medlemmer mener forslaget er godt, siden det både kan gi husstander med lav inntekt bedre råd, og bidra til å øke deltagelsen i barnehage og SFO, med alle positive effekter man vet at det har.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om en samordning av moderasjonsordningene i SFO og barnehage, med utgangspunkt i forslaget i NOU 2020:16.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til NOU 2020:16, hvor det foreslås å endre forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak til barnehage. I dag kan barnehager i levekårsutsatte områder, med kort geografisk avstand mellom seg, ha svært ulik sammensetning i barnemassen. Dette medlem påpeker at det vil være kostnadsfritt å gjøre noe med dette.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak i barnehage, slik at kommuner i særskilte tilfeller gis adgang til å ta sosioøkonomiske og minoritetsspråklige hensyn i sammensetningen av barnemassen i den enkelte barnehage.»

Samferdsel

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at kollektivtransporten i byene må ta hensyn til alle. Det er derfor vesentlig å legge til rette for rimelig og universelt utformet offentlig transporttilbud i byene. At folk benytter seg av kollektivtransporten istedenfor å kjøre bil, er et vesentlig tiltak for å kutte klimagassutslipp. Samtidig må kollek-

tivtransporten utgjøre et fullverdig transportalternativ for dem som ikke har mulighet til å benytte seg av bilen. Det er svært viktig å sikre et godt utviklet transporttilbud med hyppige avganger i levekårsutsatte områder.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere tilgjengeliggjøring av kollektivtransporten i byene i form av universell utforming og prisjustering, samt hyppigere avganger på kollektivtransporten i levekårsutsatte områder.»

Disse medlemmer viser til stortingsmeldingen, som påpeker at boligområder med levekårsproblemer ofte ligger nær trafikkerte hovedveier og annen infrastruktur, med alt det medfører av støy, luftforurensning og manglende tilgang til grøntområder lokalt. Disse medlemmer viser til at denne tematikken tradisjonelt er viet svært lite plass i Nasjonal transportplan, men i stedet faller mellom flere stoler. Heller ikke i regjeringens melding er den viet særlig plass. Disse medlemmer viser til at statlige infrastrukturinvesteringer samlet sett er blant de aller største postene i statsbudsjettet, og at man i det enkelte utbyggingsprosjekt ser på konsekvenser for støy, lokal luftforurensning og tilgang til grøntområder, men uten at det finnes som overordnet perspektiv eller legges til grunn for prioriteringene som gjøres. Disse medlemmer viser til at det også er mulig å oppnå mye etterskuddsvis, der infrastrukturen allerede finnes, for eksempel gjennom oppgradering av støyskjermer, bruk av miljøfartsgrenser og liknende.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere og komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å dempe støy og luftforurensning fra riksveier, jernbane og annen statlig infrastruktur i byområdene.»

Disse medlemmer viser til NOU 2020:16 («Levekår i byer - Gode lokalsamfunn for alle»), hvor det blant annet foreslås at man bør vurdere hvordan statlige investeringer, både i infrastruktur og arbeidsplasser, kan brukes til å utjevne forskjeller. Disse medlemmer viser til at flere offentlige utdanningsinstitusjoner i Oslo-området er på flyttefot og/eller ønsker å utvide arealene sine, og mener man som del av den prosessen bør vurdere om og hvordan geografisk plassering av disse kan bidra til å løfte utsatte områder. Disse medlemmer viser til at statlige investeringer i infrastruktur blant annet kan brukes til å korte ned reisetid og øke frekvensen til kollektivtransport og slik gjøre levekårsutsatte områder mer attraktive, og mener det perspektivet må løftes. I flere av byområdene er de levekårsutsatte områdene også områder med relativt

dårlig kollektivtransportdekning sammenliknet med byene for øvrig. Disse medlemmer påpeker at også plassering av bomstasjoner og utforming av taksystemet i bomringene spiller inn, og viser til den konkrete situasjonen i Oslo. Der er bomstasjonene plassert slik at man møter bom på en høyere andel av kjøreturene i mange levekårsutsatte områder, enn man gjør i byen for øvrig.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om og hvordan plassering av statlige institusjoner og arbeidsplasser, for eksempel innen høyere utdanning, kan brukes for å løfte utsatte områder.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan statlige infrastrukturinvesteringer kan bidra til å forebygge og snu økende sosioøkonomiske forskjeller mellom områder, og hvordan disse prioriteringene kan brukes for å legge til rette for at færre barn vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen oppdatere bosettingskriteriene slik at flyktninger som hovedregel ikke bosettes i områder med store levekårsutfordringer eller høyere innvandrersandel enn 25 pst.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres bosettingsstopp for flyktninger i kommuner/bydeler der innvandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen, og i kommuner med dårlige integreringsresultater og få muligheter på arbeidsmarkedet.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre krav om selvforsørgelse ved sekundærflytting, slik at flyktninger må bo i første bosettelseskommune inntil de er selvforsørgende.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at dokumentert fravær fra introduksjonsprogrammet skal medføre bortfall av stønad for tidsrommet med fravær.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at de som ikke kommer i jobb etter endt introduksjonsprogram, skal

ha aktivitetsplikt. Brudd på denne betyr avkortning i økonomiske ytelser.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen vurdere dagens innretning av områdesatsing i dialog med kommuner som inngår i satsingsområdet, slik at satsingen kan utvides til å dekke behov som dagens innretning ikke svarer på.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utlyse framtidige områdesatsinger med en lengde på åtte år, for å bedre kunne vurdere effekten av satsingene.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre plan- og bygningsloven slik at kommunene får mulighet til å pålegge utbygger å bruke borettslag som organisasjonsform, stille krav til boligens disposisjonsform i arealplaner og bestemme at en del av nye boliger skal være regulert til ikke-kommersielle og boligsosiale formål.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan hensynet til levekår kan bli vektlagt i utviklingen av nye og eksisterende byvekstavtaler.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til en statlig tilskuddsordning for å bidra til å finansiere bygging og rehabilitering av møteplasser/nærmiljøhus i levekårsutsatte områder.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det kan sikres gratis leie av skoler og andre kommunale/fylkeskommunale bygg for idrett, kultur og frivillighet for barn og unge.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det ved bygging av nye skoler kan stilles krav til at skolegårder skal utformes med tanke på flerbruk etter skoletid.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen igangsette pilotprosjekter i levekårsutsatte områder, hvor det koordineres et samarbeid mellom ulike aktører som prøver ut metoder for å inkludere ungdom i arbeid.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan erfaringene med Nye

mønstre utprøvd i kommuner i Agder og i Stavanger kommune kan videreutvikles og gjøres tilgjengelig som arbeidsmetode i alle kommuner som ønsker det.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen sørge for at også kvinner som mottar sosialhjelp, inngår i målgruppen for Jobbsjansen.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen øke antallet timer med norskopplæring for flyktninger og innvandrere slik at alle tilbys et minimum av 250 timer.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen innrette inntektssystemet til kommunene slik at kommunene kompenseres for høye utgifter i utsatte byområder.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med et forslag hvor dagens lærernorm sikres, samtidig som kommunene i større grad kan prioritere områder med store levekårsutfordringer for å styrke laget rundt eleven.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen utrede hvilke konsekvenser nærskoleprinsippet har for barnefamiliers flytteeferd, byenes boligmarked og kommunenes byplanlegging i de største byene.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til alternative inntaksmodeller for videregående opplæring, som forebygger og kompenserer for levekårsutfordringer.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene får mulighet til å sette makspris på kostpenger i private barnehager, på lik linje som i kommunale.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om en samordning av moderasjonsordningene i SFO og barnehage, med utgangspunkt i forslaget i NOU 2020:16.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere tilgjengeliggjøring av kollektivtransporten i byene i form av universell utforming og prisjustering, samt hyppigere avganger på kollektivtransporten i levekårsutsatte områder.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen vurdere og komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å dempe støy og luftforurensning fra riksveier, jernbane og annen statlig infrastruktur i byområdene.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen vurdere om og hvordan plassering av statlige institusjoner og arbeidsplasser, for eksempel innen høyere utdanning, kan brukes for å løfte utsatte områder.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan statlige infrastrukturinvesteringer kan bidra til å forebygge og snu økende sosioøkonomiske forskjeller mellom områder og hvordan disse prioriteringene kan brukes for å legge til rette for at færre barn vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen styrke ungdommer sin forutsetning for videregående opplæring og framtidig yrkesdeltakelse, gjennom forsøk med mer grunnopplæring i overgangen mellom 10. klasse og VG1 for de som ønsker det og har behov for det. Forsøket bør ha tverrsektoriell innsats og være i regi av oppfølgingstjenesten.

Forslag fra Rødt:

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen innføre et nytt bosetningskriterium for flyktninger, hvor flyktninger som hovedregel ikke bør bosettes i områder med opphopning av levekårsutfordringer.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen utrede en omlegging av områdesatsingene, med mål om å dreie støtten bort fra kortsiktige prosjektmidler og over til mer langvarige tiltak og styrking av ordinære tjenester, i tråd med prinsippene skissert i NOU 2020:16.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen styrke familievernkontorenes evne og kapasitet til å tilby støttende tiltak til foreldre i utsatte områder.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen endre forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak i barnehage, slik at kommuner i særskilte tilfeller gis adgang til å ta sosioøkonomiske og minoritetsspråklige hensyn i sammensetningen av barnemassen i den enkelte barnehage.

5. Komiteens tilråding

vedtak:

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Meld. St. 28 (2022–2023) – om Gode bysamfunn med små skilnader – vedlegges protokollen.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 30. november 2023

Lene Vågslid

leder

Siri Gåsemyr Staalesen

ordfører

DET KONGELEGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref

Dato

22/5800-86

25. september 2023

Meld. St. 28 (2022-2023) Gode bysamfunn med små skilnader - rettebrev

Eg viser til Meld. St. 28 (2022-2023) *Gode bysamfunn med små skilnader*, som i tråd med kongeleg resolusjon av 11. august 2023 er sendt Stortinget. I ettertid har departementet oppdaga to feil og ein mangel i meldinga som eg vil rette opp.

Den eine feilen er i siste avsnitt under punkt 5.5.4 på side 109 i meldinga, der det står: «Regjeringa har etablert ei nasjonal tilskotsordning for tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringar.» Det var ikkje den noverande regjering som etablerte denne tilskotsordninga. I staden burde formuleringa ha vore: «I 2021 blei det etablert ei nasjonal tilskotsordning for tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringar.»

Den andre feilen er i omtalen av områdesatsingane i Oslo i boks 6.1 på side 116. Der går det fram at tidsperioden for områdesatsingane i Oslo er «2018-2026». Den riktige tidsperioden er «2017-2026».

Vidare er det ein mangel i boks 6.1 på side 116 som eg gjerne også vil rette opp. Oversikta her er i utgangspunktet over avtalebaserte samarbeid mellom stat og kommune om områdesatsingar. Men ettersom eit områdeløft i Trondheim med tilskot frå Husbanken men utan avtale med staten, er omtalt, har Bergen kommune meldt frå om at tilsvarande områdeløft/områdetiltak i Bergen burde ha vore omtalt.

Dette inneber at følgjande omtale burde ha vore inkludert i oversikta over områdesatsingar i boks 6.1 i meldinga:

«I Årstad bydel, indre Laksevåg og Ytre Arna i Bergen (2011-2023) har Bergen kommune fått midlar frå Husbanken til ulike områdetiltak og områdeløft. I Årstad bydel er det mellom anna områdeløft i Solheim og på Slettebakken.»

Med helsing

Sigbjørn Gjelsvik

